

TAMPEREEN
AMMATTIKORKEAKOULU

MÄHKÄN TILAN PIHAPIIRIN SUUNNITTELU

Jenni Saarinen

Opinnäytetyö
Toukokuu 2018
Rakennusarkkitehtikoulutus

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Rakennusarkkitehtikoulutus

SAARINEN: JENNI,
Mähkän tilan pihapiirin suunnittelu

Opinnäytetyö 42 sivua, joista liitteitä 9 sivua
Toukokuu 2018

Tämä opinnäytetyö on suunnitelma Mähkän tilan pihapiirin käytöstä. Mähkän tila sijaitsee valtakunnallisesti arvokkaassa kulttuurimaisemassa Sastamalan Keikyässä Äetsänmäen kylässä. Tässä suunnitelmassa esitetään oleelliset asiat kohteen korjaustyön kannalta.

Suunnitelmaa varten selvitettiin alueen historia. Historiallinen selvitys pohjautuu aiemmin tehtyihin selvityksiin. Pihapiiri ja pihan rakennusten nykytilanne inventoitiin ja laadittiin käyttöönottosuunnitelma. Nykytilanteesta laadittiin kolmiulotteinen malli ArchiCAD 18 -ohjelmalla.

Asiakkaan toiveena oli kunnostaa pihapiiri entistään ja säilyttäen. Suunnitelmat tehtiin ottaen huomioon ympäristön ja tontin historia sekä alueella sijaitsevat muinaismuistoalueet. Pihapiirin havainnekuvat tehtiin Twinmotion 2018 -versiolla. Lisäksi suunnitelmaa tukemaan tehtiin selvitykset maisemansuojelusta sekä maisemanhoidosta.

Key words: rakennusarkkitehtikoulutus, entistäminen, kulttuurimaisema, pihapiiri

ABSTRACT

Tampereen ammattikorkeakoulu
Tampere University of Applied Sciences
Degree Programme in Construction Architecture

SAARINEN: JENNI,
Planning of Courtyard in the Farm of Mähkä

Bachelor's thesis 42 pages, appendices 9 pages
May 2018

This thesis is a plan for the use of the Mähkä courtyard. The farm of Mähkä is located in a nationally remarkable cultural landscape in the village of Äetsänmäki, Keikyä, Sastamala. This plan sets out the essential points for the repair work.

The history of the area was researched for the plan. The historical study was based on previous studies. The current situation of the yard and its buildings was inventoried and a deployment plan was drawn up. A three-dimensional model of the current situation was made with the ArchiCAD 18 software.

The customer's wish was to renovate the yard and preserve it. The plans were made considering the history of the environment and the ancient sites of the area. The visualization of the yard was made with Twinmotion 2018. In addition, surveys of landscape planning and landscape management were made to support the plan.

Key words: Construction Architecture, restoration, cultural landscape, courtyard

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO.....	6
2	HISTORIA	7
	2.1 Keikyän kehityshistoria	7
	2.1.1 Kokemäenjoki	9
	2.1.2 Rakennuskulttuuri	10
	2.2 Mähkän tila	11
	2.2.1 Muinaisjäännökset.....	13
3	PIHAPIIRIN SUUNNITTELU	16
	3.1 Pihankäyttösuunnitelma.....	16
	3.2 Päärakennus	21
	3.3 Navetta.....	26
	3.4 Aitta	29
	3.5 Sauna.....	32
4	MAISEMA	35
	4.1 Maiseman arvot.....	35
	4.2 Maisemanhoito.....	37
5	POHDINTA.....	40
	LÄHTEET.....	41
	LIITTEET	43
	Liite 1. Lohkomiskartat ja asiakirjat (1908).....	43
	Liite 2. Suunnitelma	48

LYHENTEET JA TERMIT

kengittäminen	alimman hirsikerran vaihto (Laine & Orrenmaa, 2012, 126)
Litorinameri	Itämeren neljäs jääkauden jälkeinen kehitysvaihe n. 7000-1000 eaa (Tieteen termipankki, 2018)
neliöpiha	yleensä päärakennus, karjasuoja ja varastotilat rajaavat pihan kolmelta sivulta neljännen ollessa avoin (Rakennusperintömme 2001, 28)
raittikylä	eli rivikylä. Talot ovat rakennettu kylätien tai joen varteen perätysten (Aarrevaara 2015)
sarkajako	eli tangotukset. 1300-luvulta peräisin oleva kruunun määräämä viljelymaiden jakotapa, jossa talot saivat maansa verotuksen mukaan mitattuina sarkoina (Vitikainen, 2018)
tuore niitty	yleisin niittytyyppi. Maaperä on viljavaa ja hyvin vettä pidättävää, minkä vuoksi kasvillisuus on rehevää ja lajirikasta (Suomen luonnonsuojeluliitto, 2018)

1 JOHDANTO

Opinnäytetyö käsittelee Sastamalan Keikyän kaupunginosassa Äetsänmäen kylässä sijaitsevan Mähkän tilan pihapiirin suunnittelua. Kokemäenjoen rannalla sijaitsevalla 1,2850 hehtaarin kokoisella tontilla on vuonna 1928 rakennettu päärakennus sekä aitta, navetta, sauna, liiteri ja maakellari. Pihapiiri on ollut käyttämättömänä vuosia ja tontti on kokonaisuudessaan kasvanut umpeen.

Mähkän tila sijoittuu maisemallisesti upeaan kohtaan, kun tilalta näkyy sekä riippusilta, että Kemira Chemicals Oy:n tehtaat puistoineen. Alue kuuluu valtakunnallisesti arvokkaisiin kulttuurimaisema-alueisiin.

Korjaussuunnittelu on tarkoitus tehdä säilyttäen ja vain tarpeelliset osat entistäen. Asiakkaan toiveena on saada toimiva ja viihtyisä vapaa-ajan viettopaikka. Työssä käsitellään tarkemmin pihapiiri ja ulkorakennukset sekä niiden uudet käyttötarkoitukset ja toimenpiteet. Päärakennuksen korjaussuunnitelman on laatinut Tamperelainen arkkitehtuuritoimisto Arkion Oy.

Suunnitelma on laadittu huomioon ottaen alueen merkittävä historia sekä maisema. Tontilla sijaitsee kylätontin muinaisjäännösosa sekä kivikautinen asuinpaikka. Perinnemaiseman arvoja, kuten esimerkiksi historiaa, kulttuurisia ja ekologisia arvoja, on selvitetty suunnittelun osana. Lopuksi on otettu kantaa maisemansuojelua sekä maisemanhoitoa varten.

Suunnittelutyö on tehty rakennusarkkitehdin opintoja hyödyntäen, mutta työssä on myös käytetty rakennuskonservoinnin ja restauroinnin sekä arkkitehtuuritoimisto Arkion Oy:n asiantuntemusta. Pihapiiri on mallinnettu kolmiulotteisesti tuottaen tarvittavat piirustukset.

2 HISTORIA

2.1 Keikyän kehityshistoria

Keikyä rajautuu Kokemäenjoen eteläpuolisten kylien yleisnimeksi Antinahteelta Kiviniemeen. Näitä joenrantakyliä yhdistää edelleen käytössä oleva ikivanha Turku-Tampere valtatie (Hannu, 1999, 32). Keikyän kunta itsenäistyi vuonna 1920 Suur-Huittisten pitäjistä. Vuonna 1981 Keikyästä ja Kiikasta muodostettiin Äetsä ja vuonna 2009 Äetsä liitettiin Pirkanmaan Sastamalaan. Keikyä oli vuonna 2013 noin 3000 asukkaan kaupunginosa (Ritaranta, 2013)

Varhaisimmat merkit ihmisistä ajoittuvat kivikauden varhaisvaiheille (8100-5100 eKr). Kivikautisia asuinpaikkoja tunnetaan kymmenkunta pääosin Kokemäenjoen eteläpuolelta. Asuinpaikkojen sijainti on todennäköisesti ollut Litorinameren rannalla kampakeeraamisella ajalla (3000-2500 eKr), jolloin elinkeinoina olivat kalastus, hylkeen pyynti, keräily ja metsästys. Professori Unto Salon mukaan maanviljelys on aloitettu kiukaskulttuurin aikaan (2400-1200 eKr). Asutus oli hyvin vähäistä ja samaa paikkaa ei todennäköisesti asutettu jatkuvasti.

Pronssikaudella (n.1500 eKr) kotieläiminä pidettiin lampaita, vuohia sekä nautoja ja metsiä alettiin laiduntamaan sekä peltoja kaskeamaan. Rautakaudella (500 eKr) ilmasto muuttui kylmemmäksi ja sateisemmaksi. Asutus oli tiiviimpää ja pysyvämpää peltojen viljelemisen yleistyessä. Keskiajalle siirryttiin Satakunnassa 1200-luvulla. Katolisen kirkon toimesta maisemaan tuli kirkkorakennuksia. 1300-luvun jälkipuoliskolla messuihin kokoonnuttiin Tyrvään Kallialaan rakennettuun puukirkkoon. Vanhimmat kylät lähistöllä ovat Tyrvää, Kiikka sekä Kauvatsa, Keikyä on asutettu pääosin Tyrväältä. Keskiajalla maanviljely tuli alueelle tärkeimmäksi elinkeinoksi ja peltoja raivattiin jokivarren savi-koille. Vallitseva viljelytapa oli aluksi kaskeaminen, josta vähitellen siirryttiin pysyvään peltoviljelyyn (Saloranta, 1999, 12-13).

Sarkajakoon siirryttiin 1400-luvun keskivaiheilla. Jokaisella kylällä oli oma mittatankonsa. Yleisimmin peltosarkojen leveys oli kuusi kyynärää eli kolme ja puoli metriä. Tangotuksia tehtiin Keikyässä yleisesti vielä 1600-luvun jälkipuoliskolla.

1600-luvun alkupuolella peltoala taloa kohden oli noin neljä hehtaaria. Sarkajaon myötä suurin osa kylistä muodostui ryhmäkyliksi. Raittikyliä olivat esimerkiksi Pehula ja Hellilä. Tontit olivat tiiviitä umpipihoja. Riukuaidat ympäröivät peltoja, niittyjä sekä moisoita suojaten satoa eläimiltä. Vuonna 1635 Keikyän kylien väkiluku oli 157. Useat kato-
vuodet, kulkutaudit sekä korkea kuolleisuus pitivät väkiluvun alhaisena.

Isojakoasetus tuli voimaan vuonna 1757 ja se saatiin kokonaisuudessaan päätökseen Keikyässä vuonna 1787. Monet maanomistajat halusivat siirtää talonsa keskelle tiluksi-
aan, joka johti ryhmäkylien hajoamiseen. Keikyän talot olivat pieniä, eikä torppia ollut ennen 1790-lukua. Mäkitupa-asutusta syntyi, kun maata omistamattomat itselliset ja muu köyhälistö sai pieniä maa-alueita asuttavakseen (Saloranta, 1999, 13).

1800-luvun puolivälin nälkävuodet korostivat omavaraisuutta. Vuonna 1861 perustettu Satakunnan maanviljelyseura alkoi välittää heinäsiementä, minkä perusteella aloitettiin kylvöön perustuva heinäviljely. Luonnonniityt menettivät merkityksensä 1870-luvulta lähtien, kun niitä alettiin kyntää pelloiksi ja ottaa rehuntuotantoon. Kylvöheinä ei enää kuivunut kasoissa, vaan se piti nostaa kuivumaan seipäille. Heinäsadot kasvoivat niin, etteivät ne enää mahtuneet latoihin.

Sahatoimintaa alettiin käyttää Keikyän Aarikkalassa 1890-luvulla. Tukinmyynti sahoille toi tilallisille rahaa, jolla saattoi ostaa maatalouskoneita, kuten auroja, äkeitä, niitto- ja puimakoneita sekä separaattoreita. Pehulan kylään perustettiin vuonna 1897 Keikyän ensimmäinen tehdas. Villakehrutehdas sai pian seurakseen muitakin yrityksiä. 1930-luvun taantumien jälkeen Äetsään rakennettiin klooritehdas saman vuosikymmenen lopulla. Finnish Cemics Oy (nykyisin Kemira Chemicals Oy) vaikutti merkittävästi Keikyän kehittymiseen maan teollistuneemmaksi kunnaksi (Hannu, 1999, 27).

Jälleenrakennuskaudelta lähtien kunta on keskittänyt palveluitaan Pehulaan. Kokemäenjoen läheisyyteen pystytettiin muutama kerrostalo, joista vanhimmat ovat 1960-luvun lopulta. Muutoin asuinrakentaminen on painottunut rivitalo ja omakotitaloalueisiin, kuten Jussinpeltoon, Saappalaan ja Honkolaan. Kokemäenjoen eteläpuolisissa Keikyän kylissä asutus on ryhmittynyt jokea seuraavan maantien varteen. Keskustan puuttuessa kaupat ja yhteiset rakennukset ovat sijoittuneet useampaan kohtaan. Aluksi tärkein kauppapaikka oli Hellänmäki.

Keikyän taajama on harvaan rakentuneen raittiasutuksen luonteinen, mutta sisältää myös uudempia teollisuus ja asutokortteleita. Rakennettuja alueita ovat Äetsänmäki, Hellänmäen-Niemenmäen ja Kiviniemen taajamat (Hannu, 1999, 24).

Maataloustuotannossa saavutettiin omavaraisuus 1950-luvulla, minkä jälkeen ongelma tuli ylituotannosta. Ratkaisuksi kehitettiin maataloustulojärjestelmä, jossa suoritettiin peltojen metsittämistä, viljelemättömyyttä sekä luopumisjärjestelyitä palkkiota vastaan.

1990-luvulla säädetyn pakkokesannoinnin vaikutuksesta alue on vaarassa menettää sille ominaisen avoimen peltomaiseman. Salaojituksen yleistyessä myös pelto-ojat ovat vähitellen kadonneet, mikä näkyy peltokuvioiden koon kasvuna ja maiseman pienipiirteisyyden katoamisena. Niityt ovat myös kadonneet maisemasta lähes täysin. Vedet ovat kärsineet metsien ja soiden ojituksesta, sillä humuspitoisella vedellä on rehevöittävä vaikutus (Saloranta, 1999, 15-16).

2.1.1 Kokemäenjoki

Kokemäenjoella on asutuksen syntyisessä keskeinen merkitys, sillä se on ollut ensimmäinen liikenneväylä alueelle. Joki on ollut myös kalastuspaikka, osa puolustusta sekä toiminut yhteytenä merelle. Ensimmäiset myllyt koskien partaalle rakennettiin keskiajalla, ja sarkajaon aikaan niitä on ollut useita. Ennen koskien perkaamista ja ojitusta tulvavesi nosti rannoille ravinteita ja mahdollisti rantaniittyjen ja lehtojen muodostumisen. Tulvat miellettiin haitaksi, sillä ne estivät kevättöiden aloittamisen pelloilla. Tulvavedet ja jäälautat rikkoivat myös siltoja ja haittasivat myllyjen toimintaa. Keikyän koskien perkauksiin alettiin 1830-luvulla. Tukinuitto alkoi varsinaisesti 1800-luvun puolivälissä, kun Poriin perustettiin höyrysafoja. Uitto jatkui yli sadan vuoden ajan.

Kokemäenjoen Äetsänkoskessa oli 1700-luvulla kahdeksan vesimyllyä viljan jauhamista varten. Vanhimmat myllyt sijoitettiin rantavirtaan. Ensimmäinen joen ylittävä ja patoava voimalaitos rakennettiin 1912-1921 Meskalankoskeen, jolloin ylempänä oleva Äetsänkoski perattiin veden nostamiseksi. Vaikuttavan rationalistishenkisen voimalaitoksen suunnitelmat laati arkkitehtitoimisto Frosterus & Gripenberg Porista. Tiilistä muurattujen rakennusosien alapuoliset perustus- ja patorakennelmat ovat hakattua kiveä ja betonia. Tehokkaamman hyötysuhteen saavuttamiseksi padon eteläpuolelle louhittiin kallioon

uusi uoma, siihen sijoitettu voimala (Uki Arkkitehdit Oy, Oulu) otettiin käyttöön vuonna 1996 (Hannu, 1999, 26).

2.1.2 Rakennuskulttuuri

Maatalouden kehittyminen on vaikuttanut voimakkaasti rakennettuun ympäristöön. Paikallinen rakennuskulttuuri on syntynyt pronssikaudella, jolloin tiedetään olleen majoiksi kutsuttuja asumuksia. Asumukset rakennettiin pystypilareiden varaan, seinät punottiin oksista ja varattiin savella. Varhaisella keskiajalla (n. 1100-luvulla) yleistyi lamasalvos-tekniikalla tehty savupirtti. Keskiajan sarkajakoisissa kylissä hirsiset rakennukset sijoitettiin ahtaan umpipihaan ympärille. Piha jaettiin aidalla miespihaan ja karjapihaan. Talot muodostivat linnamaisia ryhmäkylä, jonne kuljettiin susiportin kautta. Riihet, saunat ja aitat sijoitettiin rakennusryhmien ulkopuolelle. Rakennuksia yhdessä pihapiirissä oli monta, sillä tapana oli rakentaa jokaiselle toimelle oma rakennus.

Hirrestä rakennettaessa rakennukset muodostivat hirren mitoista johtuen yhtenäisen mitatakaan. Myöhemmin savupirtistä muodostui paritupa, mitä paikallisesti kutsuttiin pirttiriviksi tai asuinriviksi. Parituvan molemmissa päädyissä oli pirtti ja pakari sekä niiden välissä pitkä porstua. Myöhemmässä vaiheessa porstuan peräosaan sijoitettiin kamari, joita voitiin tehdä myös päätyjen jatkoksi. Paritupa erilaisine muunnelmineen oli vallitseva rakentamistapa 1800-luvulle saakka. Savupirtit väistyivät vähitellen köyhemmän väen asumukseksi lopullisesti 1800-luvun puoliväliin mennessä (Hannu, 1999, 20).

Maatilojen halkominen sallittiin 1700-luvulla ja monet seudun ylä- ja ala-alkuiset tilanimit periytyvät tuolta ajalta. Halkomisesta johtuen rakennuksia voitiin sijoittaa uudella tavalla neliöpihaksi. Pihaan tehtiin usein kaksi asuinrakennusta, joista pytinki/pykninki oli edustavampi. Tätä rakennusta ei alun perin käytetty jatkuvaan asumiseen, vaan se oli rakennettu ”talon uljaudeksi”. 1800-luvulla talonpoikaisen pihapiirin rakennusten määrä oli suurimmillaan. Yleisimpiä tarverakennuksia olivat luhti, liiteri, keittokota, kellari ja ratashuone.

Torppia sai aluksi perustaa lähinnä vain kartanot ja yksittäistalot. Torpat sijoituivat jo ryhmäkyläien aikana haja-asutuksen tapaan. Torppien lukumäärä kasvoi nopeasti 1800-

luvun alussa, sillä maanomistuksen selkiinnyttyä niiden rakentaminen oli helpompaa. Jokivarsi oli kauttaaltaan asuttua, joten torpparit raivasivat peltonsa kauempaa. 1800-luvun loppupuolella raivauskelpoisen maan vähentyessä, vanhojen kylien liepeille alkoi muodostumaan mökkitupalaisasutusta. Useimmat torpat lunastettiin itsenäisiksi vuoden 1918 torpparinvapauslain perusteella.

1800-luvun loppuvuosikymmeninä metsän arvon tuoma vaurastuminen ja maatalouden kehittyminen vaikuttivat maatilojen rakentamiseen. Tilojen päärakennuksiin tehtiin useampia huoneita ja talojen tyyli suunnat monipuolistuivat. Talousrakennuksen koko suureni ja käyttöön tulivat yhdistelmä rakennukset, joissa kotieläimet asuivat saman katon alla. Karjarakennusten runkomateriaalina alettiin käyttää kiveä ja tiiltä. Konesahatun lautatavaran yleistyessä alettiin tehdä rankarakenteisia ulkorakennuksia. 1940-luvun lopulla tiilirakenteinen navetta sijoitettiin viljelijöiden pihapiiriin.

Maatalouden koneellistuminen loi tarpeen suurille tuotantorakennuksille, konehalleille ja viljakuivaamoille. Uusien rakentamismenetelmien myötä pihapiirin kaikkien rakennusten mittasuhteet poikkesivat täysin aiemmasta, muutokset rakennustavan ja materiaalien käytössä johtivat kansanomaisen rakennusperinteen häviämiseen (Hannu, 1999, 20).

2.2 Mähkän tila

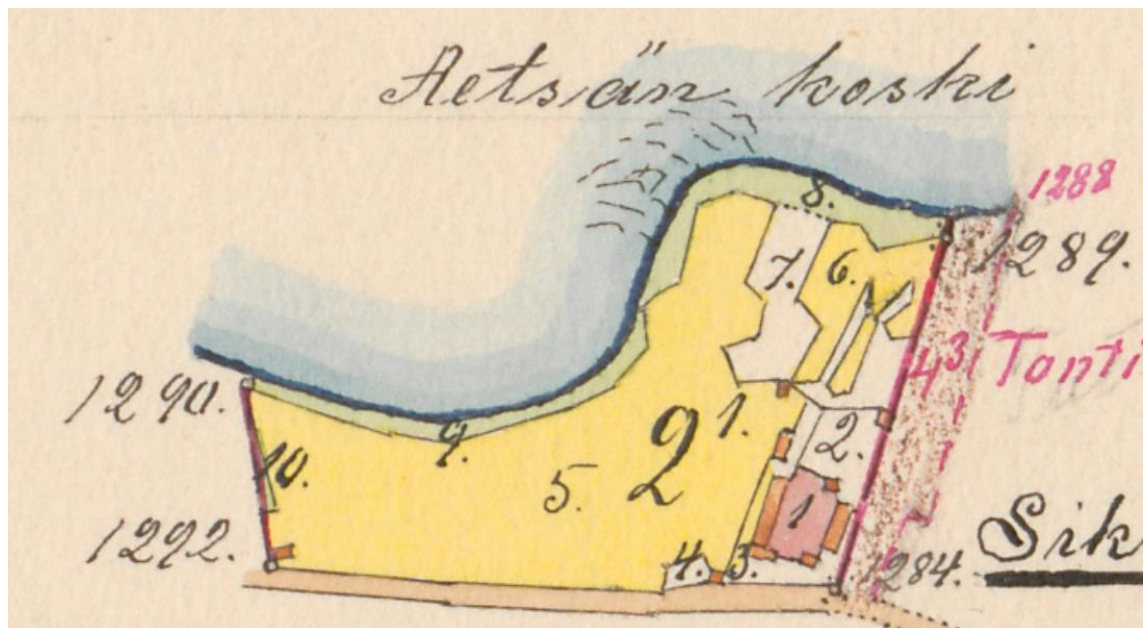
Mähkän tilan historiaa tiedusteltiin Sastamalan rakennusvalvonnasta, Sastamalan seudun museolta, Keikyän kyläseuralta, Pirkanmaan maakuntamuseolta, Sastamalan kirkkoheranvirastosta, Sastamalan Kylät ry:ltä, Keikyän kotiseutumuseolta, arkkitehtitoimisto Hannulta, Suomen Ilmakuva Oy:ltä, maanmittauslaitokselta sekä Sastamalan kaupungin kiinteistörekisteristä. Sastamalan rakennusvalvonnasta löytyi tieto päärakennuksen rakentamisvuodesta, joka oli 1928 (Friberg 2017).

Kansallisarkiston digitaaliarkistosta löytyi tilusvaihdon yhteydessä piirretty kartta vuodelta 1908. Piirustuksessa Mähkän kotitila on merkitty numerolla 1, ja väritetty vaalean punaisella värillä. Tilan rakennukset ovat väritetty punaisella. Keltainen väri tarkoittaa peltoa ja vihreä väri niittyä (Kuva 1). Tilusvaihdon yhteydessä piirretyssä kuvassa Mäh-

kän tilan pihapiirin muoto on umpipiha ja pihassa on useita pieniä rakennuksia. Tilusvaihdon jälkeen Mähkän tilan omistajalle Frans Mähkälle jäi 20,486 hehtaaria maata, Ojansuun tilalle lohkottiin 5,050 hehtaaria sekä Palomäen tilalle 0,519 hehtaaria maata.

Kansallisarkiston digitaaliarkistosta löytyi tieto myös muista Mähkän tilaan liittyvistä kartoista, jotka tuli tilata nähtäville Kansallisarkiston lukusaliin. Kartoista ei kuitenkaan selvinnyt mitään olennaista, sillä Mähkän kotitilaa ei ollut niissä esitetty.

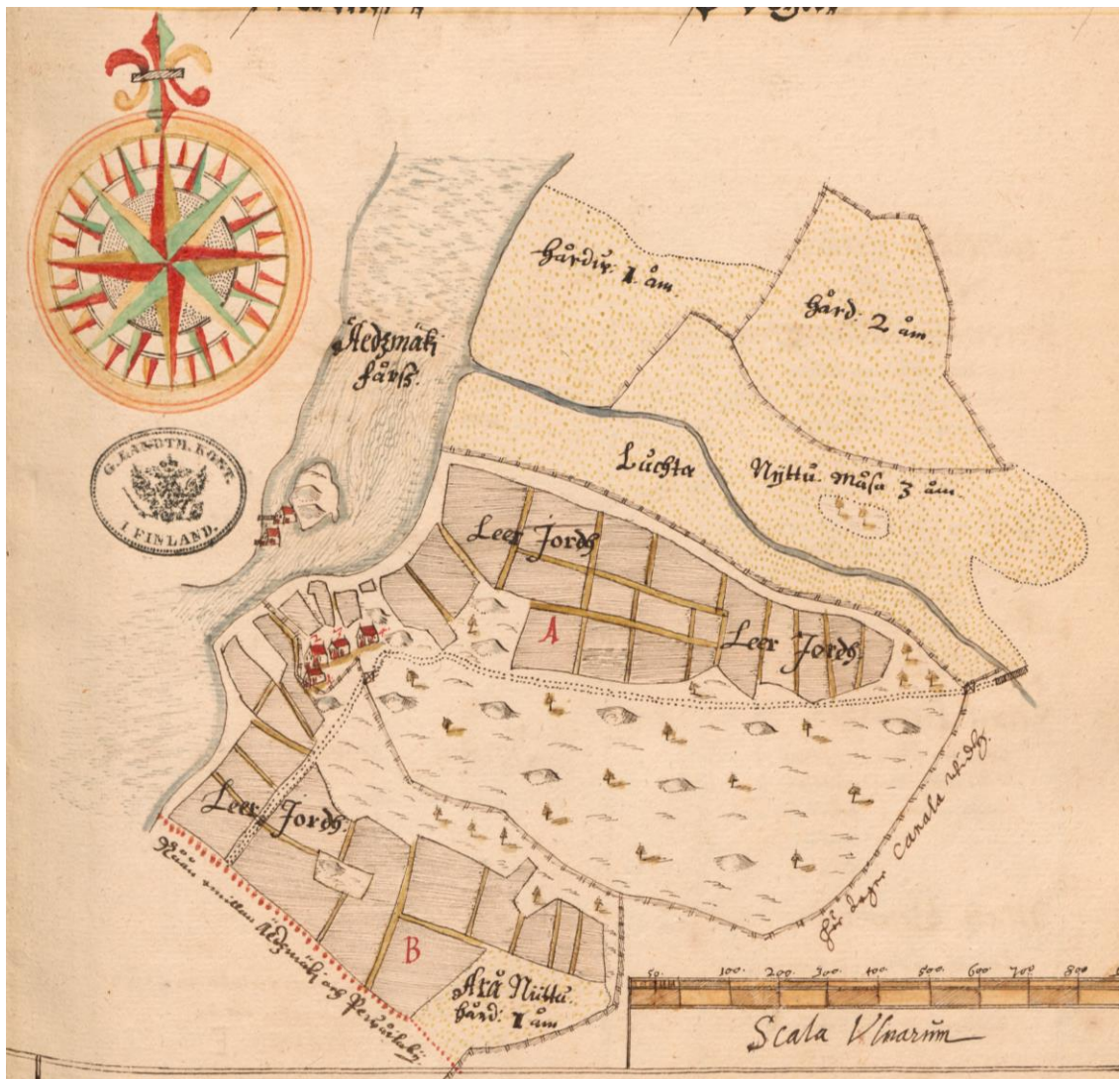
Nykyisen pihapiirin rakennusten ajoitusta on vaikea arvioida. Olemassa oleva aitan ja saunan hirret ovat vanhoja, mutta nykyisellään rakennukset eivät asetu samalle paikalle kuin vuoden 1908 tilusvaihdon yhteydessä piirretyllä kartalla, sinänsä käsin piirretty kartta voi olla epätarkka. Yleistä on ollut hirsirakennusten siirtäminen ja mahdollista on, että vanhojen rakennusosia on voitu käyttää nykyisissä, olemassa olevissa rakennuksissa.

Kuva 1 Tilusvaihdon yhteydessä vuonna 1908 piirretty kuva Mähkän kotitilasta (ei mittakaavassa)

2.2.1 Muinaisjäännökset

Vesihuoltolinjan perustamista varten Sastamalan kaupungin, vesi- ja liikelaitoksen toimesta on laadittu muinaisjäännösinventointi. Inventoinnissa on todettu, että maakirjakartassa vuodelta 1644 näkyy neljä taloa tien pohjoispuolella (Kuva 2). Isojakokartalla vuodelta 1776 yksi talo on siirtynyt tontilta erilleen tien eteläpuolelle (Kuva 3). Nykyisin asuinpaikkojen itäpää on rakennettua, mutta keskiosa (Kuva 4) ja länsiosa (Kuva 5) metsäistä hakamaata. Mahdollista on, että merkit vanhimmasta asutuksesta ovat voineet säilyä maaperässä. (Jussila & Rostedt, 2010, 9) Tontin länsipuolella pellossa, Mähkän tilan navetan vieressä on kivistä asuinpaikka (Todettu vuonna 2004). Vesihuoltolinja viistää kivistä asuinpaikkaa (Kuva 6)

Kuva 2 Maakartta vuodelta 1644 (Kansallisarkiston digitaaliarkisto).

Kuva 3 Isojakokartta vuodelta 1766 jonka päälle on piirretty vesihuoltolinja violetilla (Jussila & Rostedt, 2010).

Kuva 4 Kylätontin keskiosaa tien pohjoispuolella (Jussila & Rostedt, 2010).

Kuva 5 Muinaisjännöstön länsiosa (Jussila & Rostedt, 2010).

Kuva 6 Kylätonttirajaus punaisella, kylätontin muinaisjännösosa vihreällä. Kivikautinen asuinpaikka (todettu ja rajattu 2004) violetilla ja vesihuoltolinja vaalean vihreällä (Jussila & Rostedt, 2010).

3 PIHAPIIRIN SUUNNITTELU

3.1 Pihankäyttösuunnitelma

Mähkän tila kuuluu valtakunnallisesti arvokkaaseen kulttuurimaisemaan. Alueen laajat ja ravinteikkaat savikot, edulliset ilmasto-olot sekä joki kulkureittinä ovat olleet perustana kulttuurimaiseman varhaiselle kehitykselle. Maaperä on muodostunut jääkauden jälkeen Litorina-vaiheessa kerrostuneesta savesta ja hiesusta. Savi on melko humuspitoista ja soveltuu siksi hyvin maanviljelyyn.

1900-luvulle saakka maisemaan ovat kuuluneet niityt, kedot, hakamaat ja metsälaitumet. Luonnonsuojelulain 29 § mukaan katajaisien kuivien ja tuoreiden niittyjen ominaistyyppejä ei saa muuttaa. Laki ei kuitenkaan velvoita maanomistajaa hoitamaan niittyä. Alueella kasvaa monia vanhoja kasvilajeja, kuten viikinkiretkien liikennetuloikas rantalitukka (*Cardamine parviflora*), sekä tummatulikukka (*Verbascum nigrum*). Tummatulikukkaa löytyy perinteisesti rautakauden muinaismuistoalueilta ja sitä on käytetty lääke- ja koristekasvina.

Nykyisen maatalouden rakennemuutoksen vuoksi perinteinen ympäristö on katoamassa. Perinteisen laidunnuksen loppuminen uhkaa eliöyhteisöjä, sillä monet kasvilajit vaativat laidunnuksen aiheuttamia häiriöitä pärjätäkseen. Myös maataloudessa käytettävät torjunta-aineet ja lannoitteet vaikuttavat kasvillisuuteen. Useat peltoalueet ovat jääneet viljelemättömiksi. Avoimen maiseman metsittyminen uhkaa, kun viljelemättömät pellot metsittyvät luontaisesti tai ne tarkoituksen mukaisesti metsitetään.

Kulttuurimaisemaan sopivassa suunnittelussa on otettu huomioon maisemalliset erityispiirteet. Pihasuunnitelma on laadittu ympäristötietoutta hyödyntäen, alueella sijaitsevat muinaismuistoalueet sekä asiakkaan toiveet huomioiden. Pihapiiri on kasvanut umpeen ja vaatii kunnostamisen kauttaaltaan.

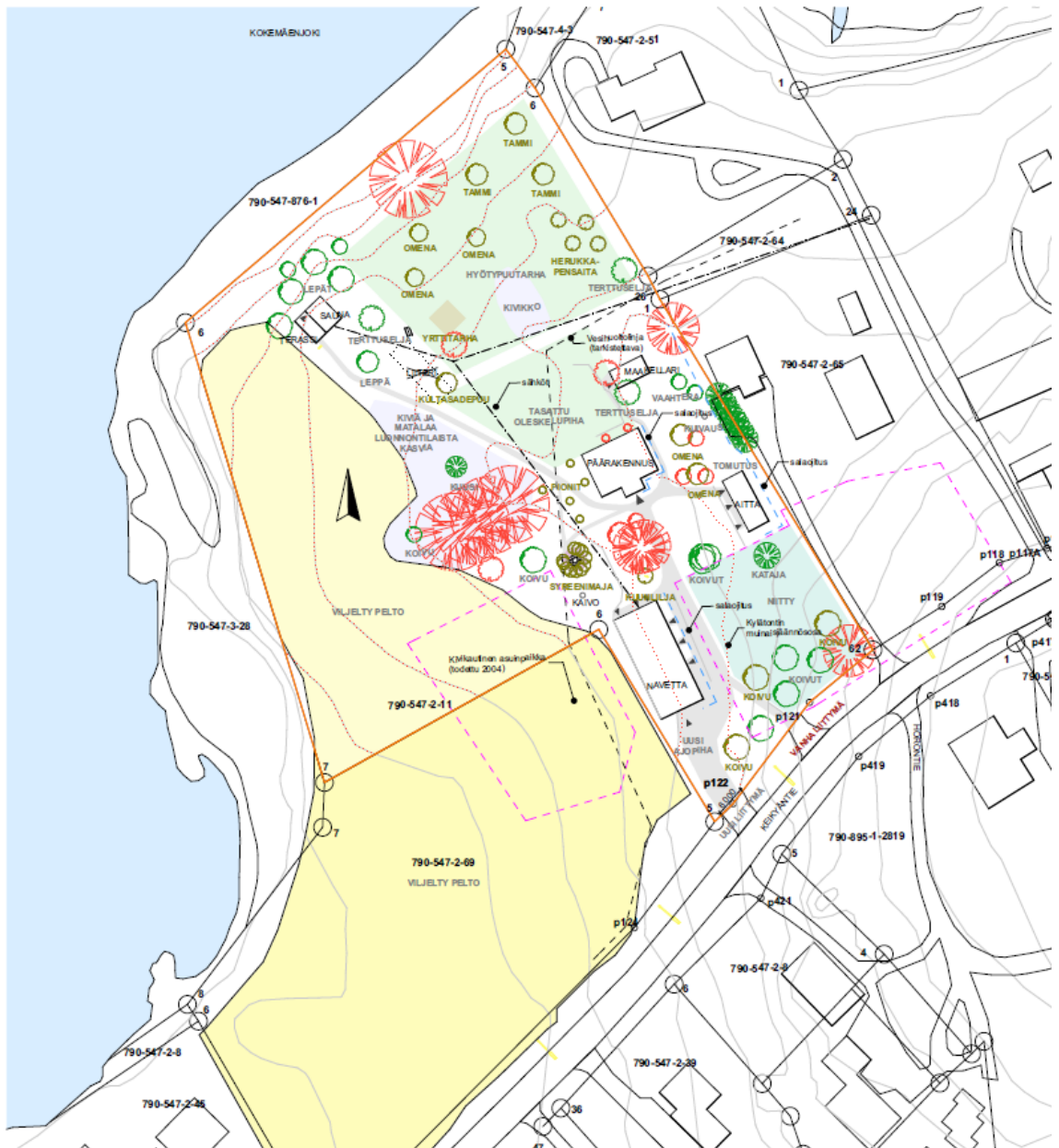
Pihapiirien kasvillisuus elävöittää peltomaisemaa ja yhdistää rakennukset ympäristöönsä. Uusien pensaiden ja puiden valinnassa on otettu huomioon ilmastolliset vaatimukset, kasvualusta sekä alueelliset ominaisuudet (Kuva 7 ja 8). Pihaan suositeltavia lajeja ovat pe-

rinteiset puut ja pensaat, kuten esimerkiksi metsätammi, visakoivu ja syreeni. Perinteiseen pihaan kuuluvat myös hyötykasvimaa ja hedelmätarha. Auton säilytys ja jätekatos on hyvä sijoittaa pois näkyvistä ja siksi vanhaan navetan konesuojaan on suunniteltu autotalli ja jätepiste. Tontin liittymä muutetaan navettaa vastapäätä, sillä jyrkän mäen vuoksi nykyinen liittymä on vaarallinen. Muutokseen tarvittava lupa haetaan myöhemmin.

Pihasuunnitelmassa poistettavat puut tai pensaat ovat esitetty punaisella, säilytettävät vihreällä sekä istutettavat vaalean vihreällä symbolilla. Olemassa olevat korkeuskäyrät ovat esitetty harmaalla viivalla ja muokattu maanpinta punaisella pisteviivalla. Runsaan maaperän kosteuden ja maastonmuotojen vuoksi päärakennuksen, aitan ja navetan itäpuolelle järjestetään salaojitus, joka on kuvassa esitetty sinisellä katkoviivalla. Vaalean punainen katkoviiva esittää muinaisjäännösalueita.

Kylätontin muinaisjäännösosan kohdalla nykyinen joutomaa perustetaan niityksi. Päärakennuksen taakse jäävä alue käytetään oleskeluun sekä hyötypuutarhaan. Puutarhaan istutetaan muun muassa perinteisiä yrttejä, omenapuita sekä herukkapensaita. Pihan länsipuoli pidetään luonnontilaisena, kivikot ja kivirykelmät säästetään kertomaan pellonraivaajien työstä. Kaivon läheisyyteen tehdään syreeneistä lehtimaja, josta aukeaa upea näkymä Kokemäenjoelle. Länsipuolen viljelty pelto säilyy käyttötarkoituksessaan. Navetan ja lehtimajan välissä sijaitseva pihakaivo ja kaivon käsipumppu kunnostetaan tarvittaessa. Saunan lähellä sijaitseva liiteri on rakennettu huonolaatuisesti, ja siksi se puretaan. Maa-kellari säilytetään ja kunnostetaan tarvittavilta osin. Suositeltavaa olisi uusia vesikatto ja vaihtaa materiaali konesaumattuun peltiin.

Kosteuden vähentämistä varten maan pinta tulee muotoilla kallistamaan rakennuksista pois päin. Kosteus rakennusten perustuksissa pitää perustukset ja alimmat rakenteet märkinä ja se johtaa talvella routimiseen ja sitä myötä perustusten liikkumiseen. Rakennuksen vierellä kasvavat puut ja pensaat tulee poistaa. Rakennusten vesikattoja tulisi huoltaa syksyin ja keväisin pitämällä katto, räystäskourut ja syöksytorvet puhtaina. Kauempana rakennuksista puista on hyötyä. Puut luovat suojaisaa mikroilmastoa tuulelta ja liialta auringon paahteelta.

Kuva 7 Pihasuunnitelma (ei mittakaavassa)

Kuva 8 Havainnekuva pihasuunnitelmasta

Vanhastaan pihapiiri on pidetty avoimena, vaikka kansaa oli kehotettu istuttamaan puita rakennusten väliin 1700-luvun puolivälistä lähtien estämään mahdollisten tulipalojen leviäminen. Kuusta ja koivua on pidetty hyvinä puina. 1900-luvun vaihteessa koivusta muodostui kansalliseen itsetuntoon yhdistetty puu, jonka jälkeen siitä tuli suosittu piha ja kujannepuu. Muita suosittuja puulajeja ovat olleet vaahtera, lehmus, pihlaja, tuomi ja haapa. Talojen pihamaat ovat olleet luonnostaan kovaa kulutusta kestäviä nurmipihoja. Niillä ovat viihtyneet sitkeävirtiset ja matalat kasvit, kuten rautalehti eli piharatamo, ketohanhikki ja pihatatar. Talonväki ja kotieläimet pitivät pihalla kulkiessaan nurmen lyhyenä, mutta pihaa myös niitettiin. Keväisin pihaa voitiin lakaista kuluneilla varpuluutien tyngillä. Lehdet lakaistiin karjapihaan kuivikkeiksi tai vietiin navettaan lehmien alle.

Suomessa vanhimpia viljeltyjä hyötykasveja ovat 1400-luvulta peräisin oleva humala sekä keskiajalta saakka tunnettu nauris. Peruna yleistyi 1800-luvun kuluessa ja tomaatti

1930-luvulla. Muita vanhoja kasveja ovat herne, piparjuuri ja palsternakka. Porkkanan viljely alkoi 1900-luvun alussa. Lääkeyrttejä ja paloviinan mausteita viljeltiin yleisesti. Vanhoja yrttikasveja ovat muun muassa mustajuurena tunnettu rohtoraunioyrtti sekä hirvenjuuri, koiruoho ja rohtoliperi eli lipstikka. Vanhoja maustekasveja ovat myös tilli ja kumina. Varsinaisten kasvitarhojen perustamista ja vihannesten viljelystä puhuttiin läänien maanviljelysseuroissa sekä vuonna 1899 perustetussa Marttayhdistyksessä. Martta- maiksi kutsutut kasvimaat olivat kuitenkin pieniä 1930-luvulle saakka. Ensimmäisen maailmansodan aiheuttama elintarvikepula johti vihannesmaiden yleistymiseen.

Ensimmäiset tiedot hedelmätarhoista ovat 1600-luvulta, ja 1800-luvulla ne olivat edelleen harvinaisia. Vasta 1900-luvun alussa omena-, kirsikka- ja luumupuista tuli maalaistalon hyötypuutarhan olennaisia osia. Pian pihapiireihin ilmestyivät myös puna- ja mustaviini - eli kollinmarjapensaat sekä karviaiset. Vanhoja koristekasveja ovat akileijat, ritarinkannukset, sormustinkukat sekä erilaiset liljat. Ruusupensaat sekä syreenit ovat maalaistalon vakiintuneita koristepensaita. Pensasaitoja pihoihin ja puutarhoihin alettiin istuttamaan vasta toisen maailmansodan jälkeen, kun ihmisillä oli tarpeeksi aikaa aitojen leikkaamiseen. Suosituimpia aitakasveja ovat olleet pajuangervot, syreenit, orapihlajat ja siperianhernepensaat.

Maalaistalossa puutarha perustettiin yleensä asuinrakennuksen taakse, sillä etupiha oli kovalla kulutuksella ja usein tarkoitettu karjan kuljetukseen. Usein etupihalle istutettiin puu, kuten tuomi, pihlaja, koivu tai kuusi. Maalaistalon etupihan tyyliin eivät soinnu hie-not käytävät tai runsaat kukkapenkit. 1920-luvulla vastakkain istuttava puutarhakeinu oli yleinen. Pihakalusteiden paikka oli näköalapaikalla syreenipensaiden tai lehtevien koivujen varjossa. (Ranta & Seppovaara 2003, 66-72)

3.2 Päärakennus

Päärakennus on rakennettu vuonna 1928 (Friberg 2017) ja se edustaa 1920-luvulle ominaista klassistista tyyliä sekä toisaalta 1930-luvulle ominaista modernismia. Klassistiselle tyyliä ominaisia piirteitä ovat pelkistetyt julkisivut, säännönmukaisuus ja selkeys. Samat aiheet toistuvat modernismissakin, mutta enemmän pelkistetympänä, ulkoseinien vaaleampi värisävy on yhdistettävissä modernismiin, mutta inventoinnin yhteydessä maalikerroksia ei kuitenkaan tutkittu, joten alkuperäisestä värisävyä ei ole varmuutta ennen väritutkimuksen tekemistä.

Päärakennus on kaksikerroksinen, jossa on jyrkkä harjakatto sekä tuulettuva alapohja. Rakennus on hirsirunkoinen ja kylmä kuisti on rankarakenteinen. Ulkovaalaus on tehty pystyrimalaudoituksena hirren päälle, ilman tuuletusrakoa. Pohjakerroksessa sijaitsee kolme huonetta ja keittiö, eteinen sekä kylmä kuisti, yläkerta toimii kylmänä ullakkotilana. Vesikaton katemateriaali on 1980-1990-luvulla pärekaton päälle tehty tiilikate. Tuulettuvan alapohjan lattiavasojen päät ovat todennäköisesti kiinnitettyinä alimpiin seinähirsiin, tai ne on tuettu kahdella tai kolmella ristikkäisellä pääkannattajalla, joiden alle on tehty kivistä tukipilarit. Ikkunat ovat 1920-luvun tyylin mukaisia kaksinkertaisia ikkunoita koristeellisin listoin ja sisäövet ovat peilillisiä täyspuuvia. Saleissa on kaksi pönttöuunia sekä muurattu takka ja keittiössä on muurattu leivinuuni.

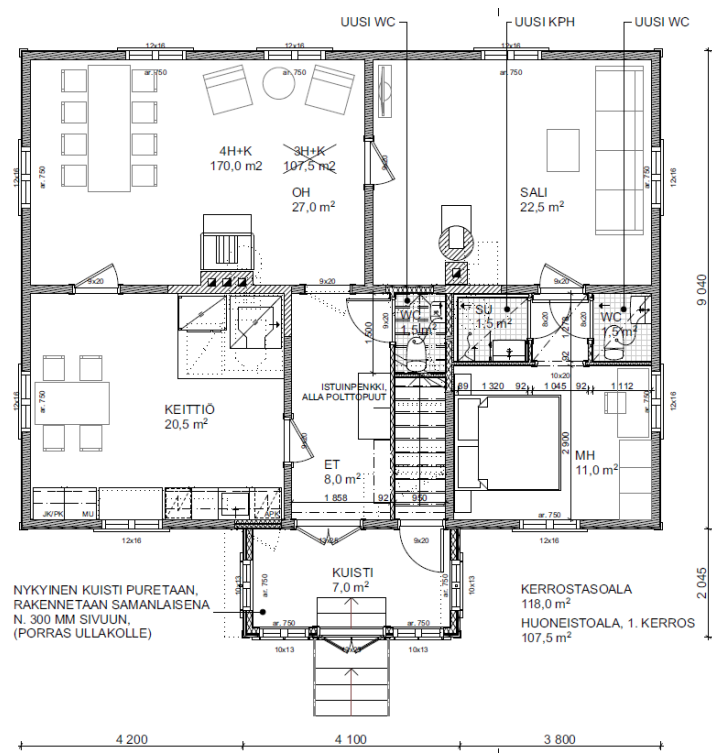
Kuva 9 Päärakennuksen nykytila aitan kohdalta katsottuna.

Päärakennus on ollut käyttämättömänä useita vuosia. Rakennus on kuitenkin säilynyt ryhdissään sekä kohtuullisen hyvässä kunnossa. Ulkovuorilaudoituksen maalipinta on rapistunut ja sokkelin päälle jäänyt vesi on päässyt lahottamaan ulkovuorauslautojen alaosa. Laudoituksen alaosasta, sokkelin päältä puuttuu vesilauta, jonka tehtävä olisi ohjata seinältä valuva vesi maahan. Lattia on romahtanut rakennuksen länsipuolen salista. Maaperästä noussut kosteus, sekä lattiassa oleva muovimatto ovat todennäköisesti edesauttaneet alapohjan kannatinrakenteiden lahoamista. Ikkunoiden vesilistat ovat lahonneet ja paikoin ikkunoiden karmien alaosat ovat vaurioituneet. Ikkunoiden lasituksessa käytetty kitti on halkeillut ja ikkunamaalina käytetty pellavaöljymaali on kauhtunut. Sisäovien maalipinta on kulunut ja metalliosat ovat ruostuneet.

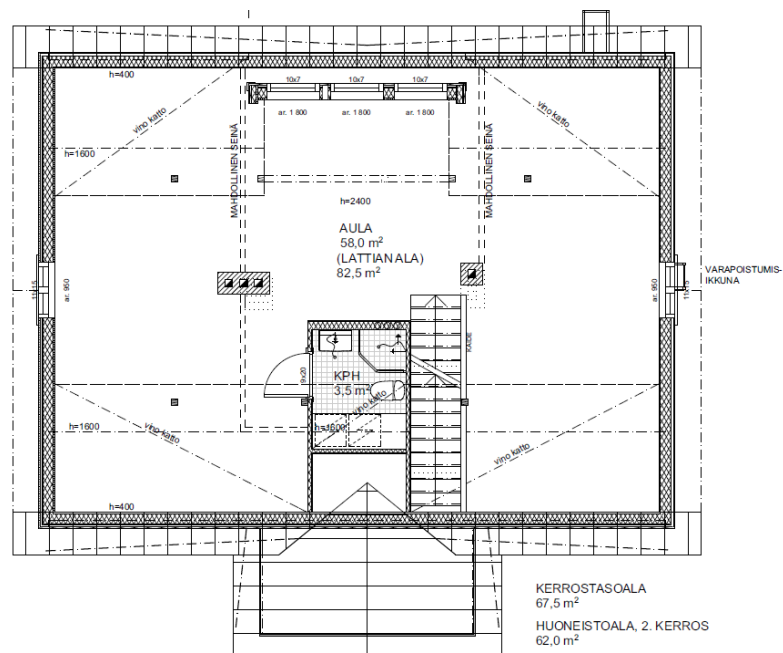
Päärakennuksen korjaustoimenpiteet on tarkoitus tehdä niin, että vanhalle rakennukselle ominaiset piirteet säilytetään (Kuva 9 ja 12). Rakennuksen ulkovuoraus sekä vanhat ikkunat ja ovet listoituksineen kunnostetaan säilyttäen. Sokkelin päälle asennetaan vesilauta. Vesikatto uusitaan ja vaihdetaan tiili konesaumattuun peltikatteeseen (Kuva 13). Kuisti rakennetaan uudelleen, vanhoja ikkunoita ja ovia käyttäen.

Päärakennuksen korjaussuunnitelman on laatinut arkkitehtuuritoimisto Arkion Oy. Heidän suunnitelmissa kylmä ullakkotila muutetaan lämpimäksi ja kattolyhtyikkuna muutetaan suuremmaksi talon luoteispuolella. Toiseen kerrokseen tehdään kylpyhuone, jonne sijoitetaan pyykinpesukone, suihkukaappi, käsienpesuallas sekä wc-istuin. Toinen kerros on avointa tilaa, mutta tila on ajateltu myös jaettavaksi aulatilaan sekä kahteen huoneeseen.

Pohjakerroksessa tulisijat kunnostetaan tai uusitaan ja yhden huoneen pönttöuuni puretaan. Alapohjarakenteet uusitaan kauttaaltaan. Sisätiloihin rakennetaan märkätilat. Eteisen yhteyteen tulee wc ja rakennuksen kaakko-koillinen ilmansuunnassa olevaan makuuhuoneeseen tehdään wc sekä erillinen pesuhuone. Koillinen-luode ilmansuuntaan tulee olohuone, sekä luode-lounas ilmansuuntaan suurella ruokapöydällä varustettu sali. Keittiö sijoittuu koillinen-kaakko suuntaisesti. Kuisti sijaitsee keskeisesti kaakon suuntaan. Vanha kuisti puretaan, ja se rakennetaan uudestaan puolilämpimäksi vanhan mallin mukaisesti. Yläkertaan johtaviin portaisiin oleva ovi sijoitetaan kuistille, eteiseen johtavan parioven viereen. Eteisessä säilytetään ulkovaatteita, sekä tulisijoihin tarvittavia polttopuita istuinpenkin alla (Kuva 10 ja 11). Päärakennuksen rakennuslupa on hyväksytty 21.2.2018 (Badermann, 2018).

Kuva 10 Luonnos pohjakerroksesta (ei mittakaavassa)

Kuva 11 Luonnos toisen kerroksen pohjasta (ei mittakaavassa)

Kuva 12 Nykytilanteen havainnekuva päärakennuksesta itään päin.

Kuva 13 Päärakennuksen havainnekuva korjaustoimenpiteiden jälkeen.

3.3 Navetta

Navetta on osin tiilirunkoinen ja osin rankarunkoinen Rankarakenteisen rungon ulko-
vuorauksena on pystysuuntainen harvalauta. Vesikatemateriaali on aaltopelti, joka on
asennettu pärekaton päälle. Navetan ikkunat ovat yksinkertaiset, kaksipuitteiset ja neljä-
ruutuiset. Konesuojan ovet on vaihdettu myöhemmin liukuoviin. Lattia on valettu beto-
nilattia. (Kuva 14 ja 16). Kaakkoisosassa sijaitsee 6 metriä korkea konesuoja ja raken-
nuksen lounaispuolella kaksinkertaisella tiiliseinällä muurattu neljä huoneinen navetta,
jonka yläpuolelinen tila on rankarakenteinen. Navetan kyljessä pellon puolella sijaitsee
ulko wc.

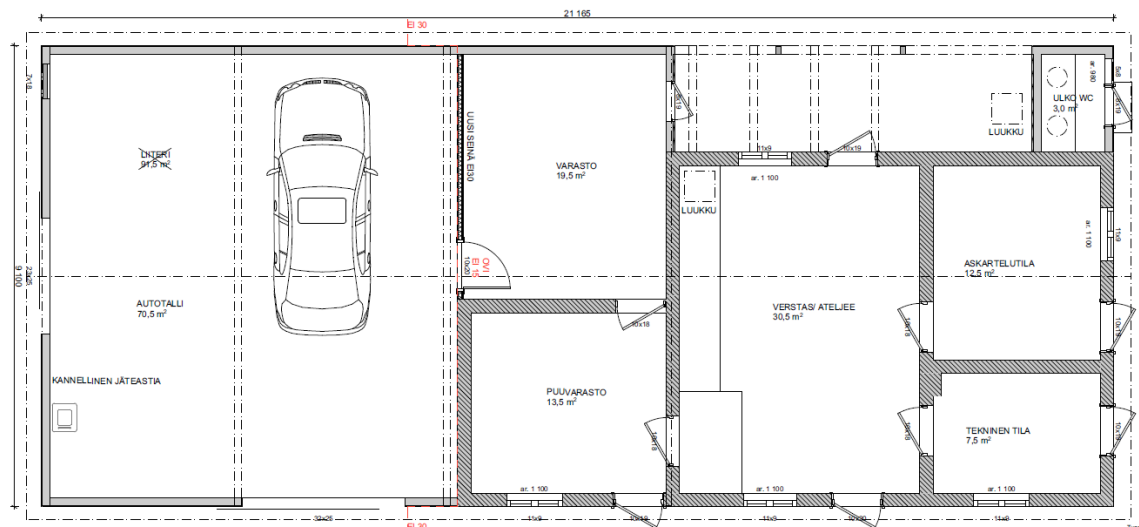

Kuva 14 Navetan nykytilanne pohjoiseen päin.

Navetan valettu betonilattia on maaperän routimisen vuoksi halkeillut ja liikkunut voi-
makkaasti. Navetan tiiliseinät ovat liikkuneet ja aukon ylitykset ikkunoiden ja ovien koh-
dalla ovat huonossa kunnossa. Ikkunoiden ja ovien yläosia on myöhemmin vahvistettu
betonisivelyillä rakennuksen sisäpuolelta.

Navetan tiiliseinän laastisaumoja voidaan paikata uusimalla laastisaumojen pintaosat.
Uusintasaumauksessa käytetään heikkoa laastia, joko kalkkilaastia tai kalkkipitoista se-

menttilaastia. Tärkeää on, että uusittu sauma ei muodostu alle jäävää muurauslaastia lujemmaksi. Vesikatto uusitaan ja katemateriaali vaihdetaan konesaumattuun peltiin. Ulko-
vuorilaudoitus ja ulko-ovet maalataan, sekä kaikki ikkunat kunnostetaan (Kuva 17). Navetan entinen konesuoja muutetaan autotalliksi palo-osastointimääräyksiä noudattaen. Navetan tilat käytetään varastoina, teknisenä tilana maalämmölle, verstaana/ ateljeena sekä askartelutilana. Ulko-wc kunnostetaan vanhan mallin mukaisesti (Kuva 15). Navettaan tehdään uusi maanvarainen lattia.

Kuva 15 Navetan pohjapiirustus (ei mittakaavassa)

Kuva 16 Havainnekuva navetan nykytilanteesta

Kuva 17 Havainnekuva navetasta korjaustoimenpiteiden jälkeen.

3.4 Aitta

Alkuperäiset aitat ovat tulisijattomia ja ikkunattomia rakennuksia, joihin saadaan valoa ovista, ovien kissanlävistä ja luukuista (Colliander 2005, 9). Aitoissa nukuttiin ja säilöttiin ruokaa tai niitä käytettiin varastona (Colliander 2005, 14). Mähkän tilan aitta on hirsirakenteinen, harjakattoinen rakennus, jonka päätykolmiot ovat rankarakenteiset. Kaakkoisosan päätykolmiossa on yksi kaksi puitteinen ja kolmeruutuinen ikkuna.

Aitta jakautuu kolmeen yhtä suureen tilaan, kaakkoisosa on rakennettu ensin ja luoteeseen jäävä pääty on lisätty aitan jatkoksi myöhemmin. Aitta on perustettu nurkkakiville ja alapohja on ollut tuulettuva. Sisätiloissa on puulattia. Alimpien hirsien alle on myöhemmin asennettu ”sokkeliksi” filmivaneria. Aitan aaltopeltikatteen alle on jätetty aikaisempi pärekatto (Kuva 18 ja 20).

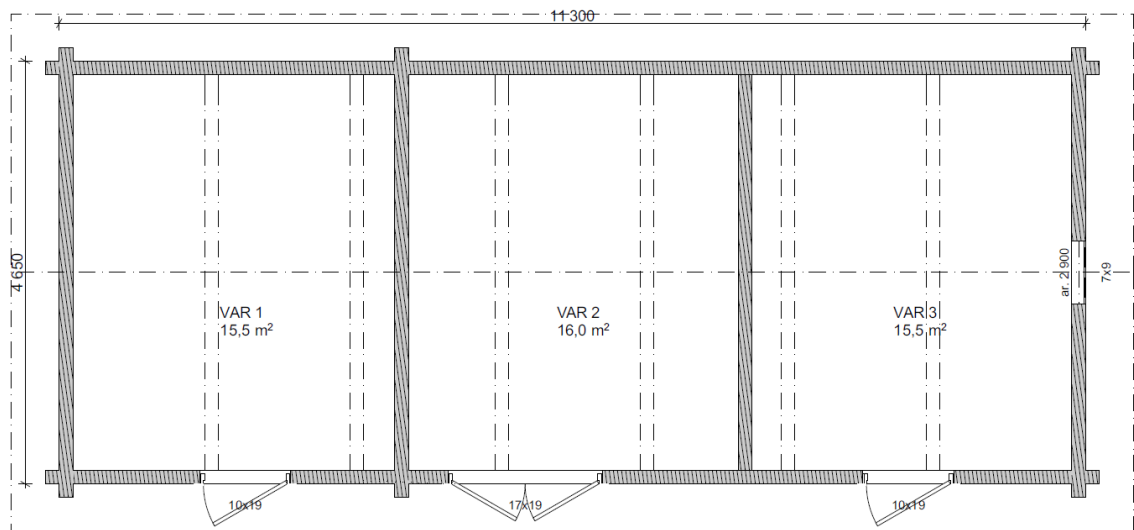

Kuva 18 Aitan nykytilanne etelään päin.

Aitan hirsikehikko on painunut maahan ja runsas maaperän kosteus on lahottanut alimpia hirsiiä. Kosteuden aiheuttamat vauriot näkyvät eniten julkisivussa koilliseen. Paahteisilla julkisivuilla, kuten lounaan ja kaakon puolella, hirret ovat voimakkaasti kuluneet sekä halkeilleet. Sisätilojen puulattia on myös osin laho.

Aitta kengitetään, eli rakennusta nostetaan ja alimmat hirret vaihdetaan terveisiin hirsiiin. Aittaa tulee nostaa maanpinnasta noin 400 mm. Alapohja tehdään tuulettuvaksi vanhan mallin mukaan ja aitan lattia uusitaan. Alapohjan nurkkakivien välit ladotaan luonnonkivillä. Hirsikorjauksissa käytettävä puumateriaali olisi hyvä olla vanhaa. Vanhaa ja hyvää puutavaraa voi saada purkurakennuksista.

Hirsiseinät sekä ulko-ovet maalataan punamultamaalilla, joka edesauttaa hirsipinnan säilymistä. Aitan vesikatto uusitaan ja katemateriaali vaihdetaan konesaumattuun peltiin (Kuva 21). Aittaa on tarkoitus käyttää varastona (Kuva 19).

Kuva 19 Pohjapiirustus aitasta (ei mittakaavassa)

Kuva 20 Havainnekuva aitan nykytilanteesta

Kuva 21 Havainnekuva aitasta korjaustöiden jälkeen

3.5 Sauna

Mähkän tilan sauna sijaitsee Kokemäenjoen läheisyydessä, muista rakennuksista erillään. Rakennus on hirsirakenteinen, jonka pohjoispääty ja parvi on rakennettu lautarakenteisena. Ikkunat ovat kaksinkertaiset sekä kaksipuitteiset ja neljäruutuiset (Kuva 22). Pohjoispäädyssä sijaitsee saunan lämmitykseen ja puiden säilytykseen tarkoitettu eteinen. Eteisestä nousee kolme porrasaskelmaa pukuhuoneeseen, jossa edelleen pääsee löylyhuoneeseen. Löylyhuoneessa on saunomisen lisäksi peseydytty.

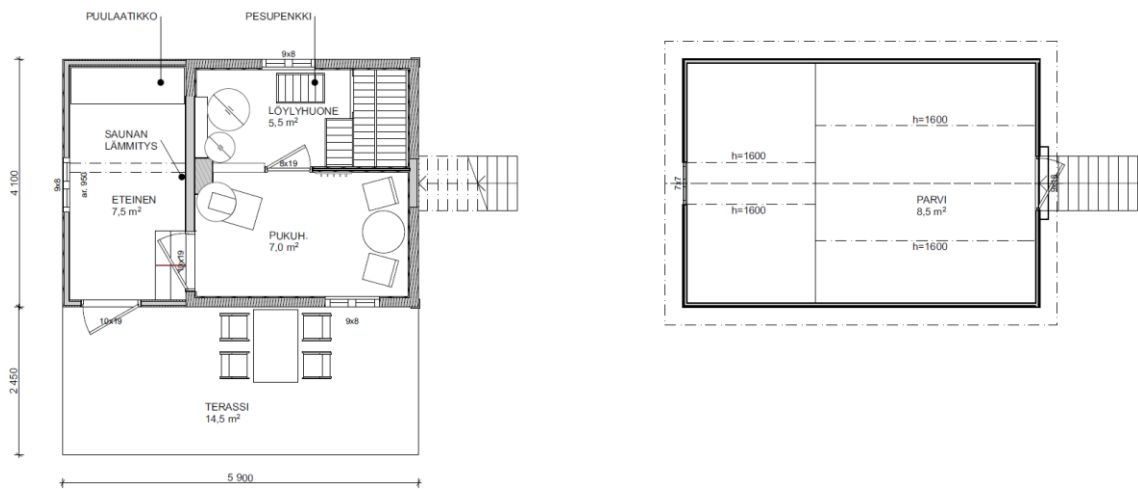

Kuva 22 Saunan nykytilanne kaakon suuntaan.

Saunan parvelle on päässyt tikkaita pitkin ulkokautta. Tikkaiden alapuolella on ollut todennäköisesti ikkuna tai muu aukko, joka on paikattu hirsillä myöhemmin. Saunan alapohja on maanvarainen betonilaatta. Parvella ulko-ovea vastapäätä on neliön mallinen ja neljäruutuinen ikkuna. Parvella on voitu kuivata esimerkiksi viljaa, tai sitä on voitu käyttää nukkumiseen. Vesikattona on toiminut pärekatto, jonka päälle on myöhemmin asennettu aaltopelti (Kuva 24).

Sauna on säilynyt hyvässä kunnossa. Parvelle johtavan oven alapuolella oleva hirsi, johon tikkaat ovat tukeutuneet, sekä parvelle johtavat tikkaat, ovat lahonneet. Savuhormin yläosan laastisaumat ovat kuluneet, ja siksi tiiliä on irronnut.

Sauna maalataan punamultamaalilla ja kaikki ikkunat ja ovet kunnostetaan, sekä maalataan. Vesikatto uusitaan ja katemateriaaliksi vaihdetaan konesaumattu pelti. Parvelle rakennetaan uudet tikkaat. Saunan sisäänkäyntioven eteen rakennetaan terassi (Kuva 25). Saunan pukuhuoneen pönttöuuni kunnostetaan ja savuhormi puretaan yläosastaan sekä muurataan uudelleen. Pukuhuoneeseen sekä löylyhuoneeseen tehdään puulattia. Löylyhuoneeseen tehdään uudet lauteet vanhan mallin mukaisesti (Kuva 23).

Kuva 23 Saunan pohjapiirustukset (ei mittakaavassa)

Kuva 24 Havainnekuva saunan nykytilanteesta

Kuva 25 Havainnekuva saunasta korjaustoimenpiteiden jälkeen

4 MAISEMA

4.1 Maiseman arvot

Maisema-arvoihin kuuluvat seudun historia, kulttuuri, luonnon monimuotoisuus sekä maisema asukkaiden taloudellisena ja toiminnallisena elinympäristönä. Arvojen tunnistaminen motivoi toimimaan ja esiintuomaan ympäristön rikkautta hoitaen ja säilyttäen kulttuurimaisemaa (Saksa, 1999, 50).

Jokilaakso on maiseman vanhinta ja arvokkainta kulttuurimaisemaa. Jokilaakson maisemakuvaa hallitsevat avarat peltoaukeat ja niitä rajaavat loivat metsäselänteet. Loivaran-taisen jokiuoman leveys vaihtelee saaria ympäröivistä kapeikoista leveisiin suvantoaltai-siin. Perinteinen rakentaminen on sijoittunut joko peltolaakson ja metsäselänteiden raja-alueille tai viljelyaukeiden keskellä oleville kumpareille. Asutuksen painopiste on joen pohjoispuolella.

Kokemäenjoen etelärannan nauhamainen asutus seuraa vanhaa Turusta Tampereelle kul-keneen valtatie liepeitä. Rantapellot jatkuvat yhtenäisesti lähes koko alueen läpi katke-ten kallioiseen Haukkavuoreen ja päätyen Keikyän rajalle Karausvuoreen. Tiheämmin rakennetut kylät vuorottelevat peltolaaksojen kanssa. Väljästi rakentuneen alueen run-koina ovat säilyneet peltojen reunustamat maatilojen pihapiirit.

Erityisen upeasti vanha asutus näyttäytyy Äetsänmäessä ja Hellänmäessä. Äetsänmäellä sijaitsevan Hossan pihapiiri on tärkeä osa pääosin vanhoista rakennuksista koostuvaa ky-läympäristöä. Äetsänmäen Hossan maatilalla sijaitsee paritupatyypinen 1800-luvulta peräisin oleva päärakennus, hirsirakenteinen luhti/talli, puoti sekä navetta. Hossa oli vuo-desta 1699 kruunun puustelli, jonka haltiana oli Porin jalkaväkirykmentin pastori (Hannu, 1999, 32).

Tieverkoston runkoina ovat Vammalaan johtava maantie joen pohjoispuolella ja etelä-puolella laaksoa sivuava valtatie. Lisäksi joen eteläpuolen liikennettä palvelee keskiajalta lähtöisin oleva Vanha Hämeentie. Ajoneuvoliikennettä välittää Keikyän kirkonkylän kohdalla oleva silta sekä kevyenliikenteen siltoina Äetsän voimalan pato ja Keikyän riip-

pusilta (Saksa, 1999, 46-47). Äetsänmäelle näkyvä Kokemäenjoen ylittävä Keikyän riippusilta on 228 metriä pitkä. Puurakenteisena se on Suomen pisin. Riippusilta rakennettiin vuonna 1948 Keikyän kunnan ja Finnish Chemicals Oy:n rahoituksella. Valkoiseksi maalattu riippusilta korkeine tukipylväineen ja vaijerikaarineen on laajalle näkyvä maisemakohde (Kuva 24) (Hannu, 1999, 41).

Kuva 24 Vastavalmistunut Keikyän riippusilta. Kuva vuodelta 1948 (Siiri-kuvapalvelu)

4.2 Maisemanhoito

Kulttuurimaisema tarvitsee jatkuvaa hoitoa. Maisemanhoitoa ovat toimenpiteet, jolla maiseman arvoja säilytetään, kohennetaan ja lisätään. Maiseman ongelmakohdat syntyvät ihmisen toiminnan ja laiminlyöntien seurauksena. (Saksa, 1999, 54-55).

Viljelymaisema ja metsä

Avointa viljelymaisemaa voidaan säilyttää kaavoituksella. Maisemallisesti paras ratkaisu on, että pellot säilyvät viljeltyinä ja laidunnettuina. Viljelystä pois jääville pelloille ja laitumille tulisi löytää sellaista käyttöä, joka säilyttää maiseman avoimena. Viljelystä poistettu pelto voidaan käyttää maisemapeltona. Perinteisiä kasvilajeja ovat niitty – ja maatiaiskasvit. Kylvetyillä kukkapeletoilla voidaan palauttaa maisemaan harvinaisempia kulttuurikasveja, kuten esimerkiksi pellavaa ja ruiskukkaa.

Viljelymaisemaan mielenkiintoa tuovat maaseudulle tyypilliset yksityiskohdat, kuten aidanteet, metsäsaarekkeet, ladot sekä puukujat. Avointa maisematilaa jäsentävät pellon ja metsän väliset pensaikkoiset reunavyöhykkeet, sekä hoidetut tienpientareet ja ojanvarsien kasvillisuus. Kiviaidat ja röykkiöt peltojen reunoilla kertovat historiasta ja pellonraivaajien työstä, näiden elementtien säilyttäminen ja hoitaminen kuuluvat myös kulttuurimaiseman vaalimiseen.

Metsäsaarekkeita hoidettaessa vanhaa puustoa ja pensaikkoa on hyvä suosia, mutta umpeen kasvaneita tiheikköjä tulisi harventaa. Harventamisella voidaan ottaa esille mielenkiintoisia yksityiskohtia, kuten esimerkiksi kivikasoja, muodokkaita puita tai rakennelmia. Kasvillisuutta on hyvä kehittää monilajiseksi- ja kerroksiseksi. Perinteisesti metsänreunoja on laidunnettu. Puustoa uusittaessa reunavyöhykkeet säästetään tai hoidetaan harventamalla varovasti. Kuuset poistetaan, lehtipuita, katajia ja pensaita suositetaan. Reunavyöhyke on tarpeellinen pölyttävälle hyönteisille sekä kasvituholaisten luontaisille vihollisille. Vyöhyke toimii myös suojana tuulelta, auringon paahteelta, hallalta sekä epäpuhauksilta. (Saksa, 1999, 55-56).

Niitty, keto ja hakamaa

Tyypillisiä perinnemaisemia ovat niityt, kedot ja hakamaat. Karjatalouden muutoksen myötä ne ovat käyneet harvinaisiksi. Nämä maisemalliset ja luonnon monimuotoisuuden kannalta merkittävät alueet ovat syntyneet pitkäaikaisen laidunnuksen ja niiton tuloksena. Niittyjä, ketoja ja hakamaita voidaan kunnostaa raivaamalla, jättäen alueelle joitain puita tai puuryhmiä. Tiheitä katajikkoja voidaan harventaa, vaikka yksittäiset katajat ovat rauhoitettuja. Kannot sahataan mahdollisimman lyhyeksi niittämisen helpottamisen takia.

Laidunnusta voidaan harjoittaa loppukesästä, niin että kukat ehtivät rauhassa kukkia ja siementää. Jollei niitylle saada laidunnusta, sitä tulee hoitaa niittämällä. Ensimmäisinä vuosina niitetään useamman kerran kesässä, mieluiten viikatteella. Niiton voi tehdä valikoiden, jättäen pystyyn ne kasvit, joiden toivotaan menestyvän. Reheväkasvuisten, korkeiden ruohojen ja heinäkasvien vähetessä riittää yksi tai kaksi niittokertaa kesässä. Niitot ajoitetaan keski- tai loppukesään, jolloin suurin osa kasveista on siementänyt. Kunnostuksen ja hoidon tavoitteena on kasvimassan vähentäminen ja ravinteikkuuden köyhdyttäminen, joten kaikki niittojäte tulee kuljettaa pois niityltä. Niityille tyypillistä kasvillisuutta esiintyy myös teiden, peltojen ja ojien pientareilla, ja siksi nekin on hyvä niittää loppukesästä (Saksa, 1999, 56-57).

Vesistö, ranta ja kosteikko

Kasvillisuuden harventaminen umpeen kasvaneilla rantavyöhykkeillä on oleellisimpia maisemanhoitotoimenpiteitä. Rantojen harvennus toteutetaan maaston muotoja korostaen jättämällä erikokoisia puita, pensaita ja aluskasvillisuutta. Maisemapuut tulee aina säästää. Joen varsilla, varsinkin joen uoman ulkokaarteisiin, tarvitsee jättää puustoa joka suojaa rantoja syöpymiseltä.

Rantakasvillisuuden harventaminen avaa näkymiä vesistöstä viljelymaisemaan. Jokireitin varrella tulisi maisemanhoidon keinon korostaa rantojen vaihtelevaa ilmettä ja sen tyypillisiä piirteitä. Loivassa tai tasaisessa maastossa pienialaisia aukkoja voidaan hakata rantaan asti näkymien avaamiseksi. Kapeat nimet sekä luonnontilaiset rantametsiköt jätetään hakkaamatta.

Peltojen ja vesistöjen väliin jätettävät suojakaistat vähentävät tehokkaasti vesien ravinnekuormitusta, kun niille annetaan kehittyä monivuotista kasvillisuutta. Suojavyöhykkeellä voi kasvaa puu –tai pensasryhmiä ja hoidosta voidaan huolehtia niittäen tai laidunten. Viljelyalueilla rehevät ojanvarret muodostavat arvokkaita ekologisia käytäviä. Ojanvarsipensaikat lisäksi vähentävät joenuoman eroosiota ja hidastavat peltojen valumavesien pääsyä vesistöihin. Toisaalta ojanvarsien kasvillisuus kannattaa raivata mahdollisimman matalaksi hallanaroilla viljelyalueilla, jotta kylmä ilma pääsee valumaan pois pelloilta. Viljelymailta vesistöihin valuvia ravinteita ja lietettä voidaan vähentää rakentamalla ojien ja purojen varrelle lasketusaltaita ja reheväkasvustoisia kosteikkoja. Suurimpia ongelman aiheuttajia joen varrella on veden pinnan korkeuden suuri vaihtelu (Saksa, 1999, 59).

Rakennettu ympäristö ja muinaismuistoalueet

Lukuisat kiinteät muinaisjäännökset tuovat oman ulottuvuuden jokivarren kulttuurimaisemaan. Esihistorialliset kalmistoalueet ovat olleet perinteisesti laitumina, jolloin kivi- rökkiöt ja hautakummut erottuivat maisemassa. Muinaismuistoalueita hoidetaan samoin periaattein kuin perinnemaisemaa, raivauksin, niittäen tai laiduntaen.

Muinaisjäännökset ovat muinaismuistolaila rauhoitettuja, eikä niihin saa kajota. Metsitys tuhoaa rökkiöt, sillä puiden juuret ja puunkorjuu rikkovat niitä. (Saksa, 1999, 57). Maisemakuvan kannalta on tärkeää pitää huolta kaikista vanhoista rakennuksista, kuten esimerkiksi talousrakennuksista, tiilimuuntajista tai ladoista peltojen keskellä. Arvokkaalla kulttuurimaisema-alueella uudisrakentamisen sijoittelua ja ulkonäköä tulee harkita huolella. Rakennuspaikat tulee valita maastoa, ilmastoja ja kasvillisuutta kunnioittaen. Rakentamisen sijoittumista ja rakennustapaa ohjataan parhaiten kaavoituksella.

Pihapiirin istutuksissa tulisi suosia kotimaisia puulajeja ja seudulla tunnettuja, perinteisiä koriste- ja höytykasveja. Kulttuurimaiseman säilyttämiseksi pihoilla tulisi välttää päivänvarjoja, markiiseja, muovikalusteita sekä betonikivipinnoitteita. Asuinympäristön pienilmastoa voidaan parantaa istuttamalla suojaavia puita ja pensaita (Saksa, 1999, 62).

5 POHDINTA

Kulttuuriperinteen tuntemus on tärkeää kansallisen identiteetin säilyttämistä, sekä tulevaisuuden rakentamista varten. Kulttuuriympäristöä on vaalittava ja kunnioitettava hoitamalla ja turvaamalla kaikki sen tärkeät elementit. Rakennetulla ympäristöllä on maankäytön kautta merkitystä luonnon monimuotoisuudelle, ja siksi niiden hoidolla ja suunnittelulla vaikutetaan maisemaan kokonaisuutena.

Kulttuuriympäristöä voidaan ohjata kaavoituksen avulla, mutta haasteen asettaa maatilojen ylläpidon kannattamattomuus. Tyhjilleen jääneet tilat ja rakennukset tarvitsevan käyttötarkoituksen säilyäkseen. Pienten maatilojen tulevaisuus voi olla elämysmatkailussa, vakituksessa asumisessa tai vapaa-ajan asuntoina. Elämäntyylin ja työnteon paikasta riippumattomuus edesauttaa maaseudulle asettumista.

Valtakunnallisesti arvokkaaseen kulttuuriympäristöön kuuluvan Mähkän tilan korjaussuunnittelu on tehtävä niin, että alueelle ominaisia piirteitä hoidetaan sekä säilytetään. Suunnitelman tarkoitus on tuoda tietoisuuteen tilan arvoja sekä koostaa sopiva suunnitelma kaikki olemassa olevat tiedot huomioiden.

Mähkän tilan arvoja ovat muun muassa sen pitkä historia, säilyneet muinaismuistot, jokilaakson vaikuttavuus sekä olemassa olevien rakennusten alkuperäisyys. Korjaustoimenpiteet on tarkoitus tehdä vain olennaisilta osin. Pihapiiristä on suunniteltu sopusointuinen, tarkoituksen mukainen ja esteettinen kokonaisuus. Tärkeää on saavuttaa viihtyisyyden kokeminen kulttuuriympäristössä ja taata maiseman monipuolisuus ja rikkaus.

LÄHTEET

Badermann, P. 2018, rakennusarkkitehti. 2018. Mähkä on saanut rakennusluvan. Sähköpostiviesti. pirjo.badermann@arkion.fi. Luettu 23.2.2018

Collander, R., Hakala S., Hesso E. 2005. Aitat. Siikainen. Messon kankaanpää

Friberg, M. Sastamalan rakennusvalvonta, kiinteistösihteeri. 2017. Lohkomistietoja. Sähköpostiviesti marketta.friberg@sastamala.fi. Tulostettu 18.10.2017.

Heinonen, T. 2013. Silmäyksiä entisen Keikyän kunnan historiaan. Keikyän kotisivut. (Luettu 12.3.2018, saatavana <http://www.sastamalankylat.fi/keikya/esimerkkisivu/silmayksia-entisen-keikyan-kunnan-historiaan/>)

Jussila, T. 2010. Sastamala Äetsänmäen vesihuoltolinjan muinaisjäännösinventointi 2010. Sastamalan kaupunki, Sastamalan Vesi Liikelaitos

Jussila, T. & Rostedt, T. 2010. Sastamala Äetsänmäen vesihuoltolinjan muinaisjäännösinventointi osa 2, maastotarkastus. 2010. Sastamalan kaupunki, Sastamalan Vesi Liikelaitos

Kuva: Keikyän riippusilta. Siiri-kuvapalvelu. Pirkanmaan maakuntamuseo. Tampereen kaupunki. (luettu 26.2.2018, saatavana <http://siiri.tampere.fi/displayObject.do?uri=http%3A%2F%2Fwww.profium.com%2Farchive%2FArchivedObject-DC8A117E-5BD7-A180-FA22-C628048E426E>)

Kuva: Maakirjakartta vuodelta 1644. Nedersatagundes Öfweerdeel Hwittis Sochn (Punola, Äetsänmäki). (MHA A 1 195-196). Digitaaliarkisto, Kansallisarkisto. (Luettu 26.2.2018, saatavana <http://digi.narc.fi/digi/slistaus.ka?ay=199103>)

Laine, M., Orrenmaa, A. 2012. Rakkaat vanhat puutalot, säilyttäjän opaskirja. Otavan kirjapaino Oy, Keuruu.

LSL 29 §, Luonnonsuojelulailla suojellut luontotyypit, tietolaatikko I. (Luettu 1.4.2018, saatavana <https://core.ac.uk/download/pdf/14928827.pdf>)

Ranta S., Seppovaara J.2003. Maatilan pihapiiri, Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 883. Hämeenlinna. Karisto Oy

Saarinen, K.A. A32:16/6-10 Äetsä; N:o 2 Mähkä (maakirjassa Mäkelä) RN:o 2:1-3; lohkomiskartta ja asiakirjat (1908). Maanmittaushallitus, maanmittaushallituksen uudistusarkisto, uudistuskartat ja -asiakirjat /Turun ja Porin lääni/ Keikyä. (Luettu 26.2.2018, saatavana <http://digi.narc.fi/digi/view.ka?kuid=11138483>)

Salo, U. 1972. Satakuntaa ja satakuntalaisia III - Satakunnan kirjallisen kerhon julkaisu XI. Satakunnan kirjateollisuus.

Saloranta, M., Hannu, O., Saksa, M., Mäkelä, J., Peltonen, T. 1999. Kokemäenjoen yläjuoksun maisema. Äetsän seudun maisemaselvityshanke, osa 1, maisemaselvitys. Euroopan maatalouden ohjaus -ja tukirahasto EMOTR, Pirkanmaan TE-keskus, maaseuturahasto, Satakunnan TE-keskus, maaseuturahasto, Äetsän kunta, Vammalan kaupunki, Kokemäen kaupunki.

Suomen luonnonsuojeluliitto. Perinnemaisemien luokittelu. Avoimet biotoopit. Tuoreet niityt (Luettu 3.4.2018. saatavana <https://www.sll.fi/mita-me-teemme/maatalousymparistot/luokittelu#tuoreet-niityt>)

Talonpoikaiskulttuurisäätiön julkaisuja, uusi sarja n:o 2. 2005. Maaseudun rakennusperintö, huomisen vahvuus. Tampere. Tammer-Paino Oy

Aarrevaara, E. 2015. Suomalainen maaseututaajama muutospaineessa, suomalainen maaseututaajama 2010-luvulla -tutkimushankkeen loppuraportti. Lahden ammattikorkeakoulun Oy:n julkaisusarja, osa 3. Multiprint Oy

Tieteen termipankki, Argeologia: litorinameri, (Luettu 3.4.2018. saatavana <http://tieteentermipankki.fi/wiki/Arkeologia:Litorinameri>)

Vitikainen, A. 2018. Tieteen termipankki, Suomalainen lakimiesyhdistys. (Luettu 31.3.2018. saatavana <http://tieteentermipankki.fi/wiki/Oikeustiede:maanjaot>)

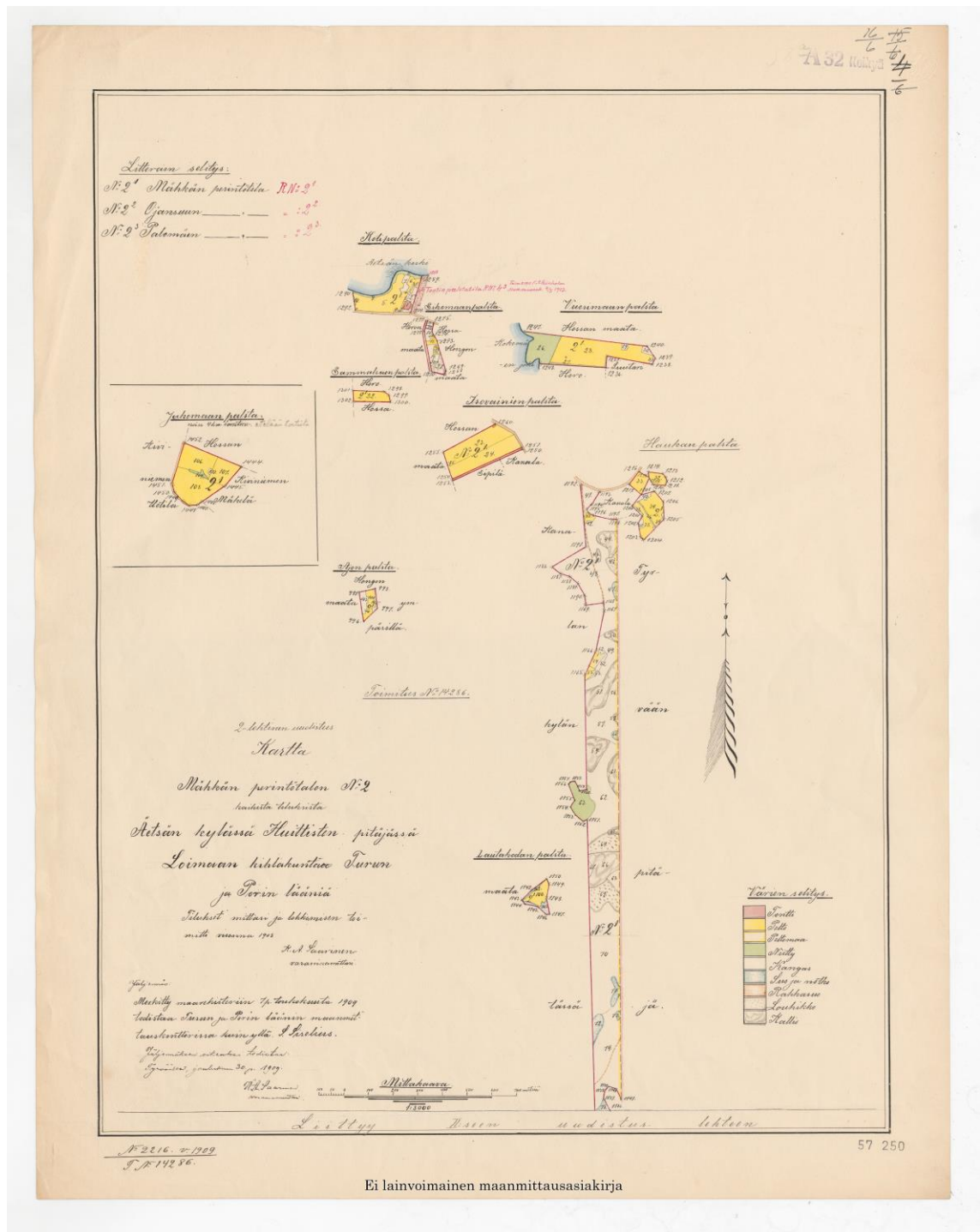
Ympäristöministeriö, Museovirasto ja Rakennustieto Oy. 2001. Rakennusperintömme, kulttuuriympäristön lukukirja. Hämeenlinna. Karisto Oy

LIITTEET

Liite 1. Lohkomiskartat ja asiakirjat (1908)

1 (5)

Saarinen, K.A. A32:16/6-10 Äetsä; N:o 2 Mähkä (maakirjassa Mäkelä) RN:o 2:1-3; lohkomiskartta ja asiakirjat (1908). Maanmittaushallitus, maanmittauslaitoksen uudistusarkisto, uudistuskartat ja -asiakirjat /Turun ja Porin lääni/ Keikyä. (Luettu 26.2.2018, saatavana <http://digi.narc.fi/digi/view.ka?kuid=11138483>)

16/8
15/8
A 32 Koiky 5/8

Tositus N: 14286.

tit:

D. E. Honka

Armas Epita

Ennen kauppatojan, jota nytta ajateltiin
Mäntän tilan omista Sami Kalkka - eli myyjäisen
vuosi 1901 Sami Anttoni Kalkka myyjäisen erästä ajatel-
tiin maantallitukset Mäntän tilasta sellä
myyjäisen myyjäisen tilan myyjäisen 25 päivänä 1901
ajattelin toisen luokkainkannan myyjäisen erästä
sanelut arastit pyydettyt alustajamiehen sa-
maamattaria näin ajattajilla Mäntän tilasta
toimitamaan.

Ennen puolesta:
H. C. Saarinen
sammamattaria.

Epita analiisilla edellään toisen omistajan
saajaksi alustajamiehen
toimitettiin 11 päivänä 1901.

toimituspaikalla, mihin toimitettiin tilat sellä
ovat ajateltut tilan-omistajat jona edustajiksi
mukaisesti toimitettiin tilalla Sami Kalkka
ja toimitettiin Armas Epita, mukaisesti edellä
kyllä ja ajateltut.

Toista osasta tilan myyjäisistä ja maantalli-
toimitusta toimitettiin, että myyjäisen myyjäisen
toimitus eli 14. marraskuuta 1901 toimitettiin
sitten toimitettiin.

Edellä toimitusta sarkin päätettiin nyt tilat
sit maantallin mitata ja myyjäisen, minkä osasta
myyjäisen kassan myyjäisen myyjäisen myyjäisen
toimitettiin.

Edellään mitata ja myyjäisen myyjäisen
toimitettiin 11-12 päivänä.

myyjäisen myyjäisen myyjäisen myyjäisen
myyjäisen myyjäisen myyjäisen myyjäisen
myyjäisen myyjäisen myyjäisen myyjäisen
myyjäisen myyjäisen myyjäisen myyjäisen

toimitettiin edellä myyjäisen myyjäisen myyjäisen
myyjäisen myyjäisen myyjäisen myyjäisen
myyjäisen myyjäisen myyjäisen myyjäisen

toimitettiin myyjäisen myyjäisen myyjäisen myyjäisen
myyjäisen myyjäisen myyjäisen myyjäisen
myyjäisen myyjäisen myyjäisen myyjäisen
myyjäisen myyjäisen myyjäisen myyjäisen

myyjäisen myyjäisen myyjäisen myyjäisen
myyjäisen myyjäisen myyjäisen myyjäisen
myyjäisen myyjäisen myyjäisen myyjäisen
myyjäisen myyjäisen myyjäisen myyjäisen

myyjäisen myyjäisen myyjäisen myyjäisen
myyjäisen myyjäisen myyjäisen myyjäisen
myyjäisen myyjäisen myyjäisen myyjäisen
myyjäisen myyjäisen myyjäisen myyjäisen

myyjäisen myyjäisen myyjäisen myyjäisen
myyjäisen myyjäisen myyjäisen myyjäisen
myyjäisen myyjäisen myyjäisen myyjäisen
myyjäisen myyjäisen myyjäisen myyjäisen

myyjäisen myyjäisen myyjäisen myyjäisen
myyjäisen myyjäisen myyjäisen myyjäisen
myyjäisen myyjäisen myyjäisen myyjäisen
myyjäisen myyjäisen myyjäisen myyjäisen

myyjäisen myyjäisen myyjäisen myyjäisen
myyjäisen myyjäisen myyjäisen myyjäisen
myyjäisen myyjäisen myyjäisen myyjäisen
myyjäisen myyjäisen myyjäisen myyjäisen

Ei lainvoimainen maanmittausasiakirja

4 (5)

Kohde	Pinta-ala	Määrätty	Kohde		Pinta-ala	Määrätty	Kohde	Pinta-ala	Määrätty
			Pinta-ala	Määrätty					
40 Pannan	2 0,120	0,025	0,250	0,051	89	Nelko	2 0,450	0,010	
Mitäipalatsassa					90	Kangas	2 0,860	0,152	
41 Kangas	2 0,450	0,040			92	s*	2 0,840	0,118	
42 s*	2 0,010	0,003			93	Nelko	2 0,240	0,018	
44 Kallio	0,2 0,590	0,012			94	Kangas	2 0,245	0,019	
45 s*	-		0,050		97	Nelko	2 0,235	0,045	
46 Louhikko	0,5 0,240	0,018			98	Kangas	2 0,430	0,016	
47 Nelko	2 0,125	0,025			99	s*	2 0,110	0,020	
48 Kangas	2 5,210	1,042				Summa palatsassa	42,240	7,171	
49 s*	1,5 1,130	0,170			101	Nelko	2 0,210	0,042	
50 Kallio	0,2 0,210	0,004			102	s*	2 0,160	0,020	
51 s*	0,2 1,230	0,025				Ojan palatsassa			
52 Pannan	2 0,430	0,018			103	Kangas	2 0,230	0,040	
52 s*	2 0,040	0,008			104	s*	2 0,240	0,040	
53 s*	2 0,000	0,010				Jokomaa palatsassa			
56 Sue	2 0,040	0,008			110	Pannan	2	0,025	
57 Kangas	2 1,845	0,269				Summa mitattuna	44,440	7,121	
58 Kallio	-		0,070			Pilttikiviä	16,940	12,551	
59 s*	0,2 0,920	0,018				Niityt	2,915	0,529	
60 Nelko	2 0,080	0,014				Summatilumäärä	64,540	20,448	
61 Kallio	0,2 0,070	0,012			2	Ojanuonon leikkausta			
62 Kangas	2 3,300	0,490				osa, josta on otettu toppa			
64 Louhikko	0,5 0,550	0,044				ni Frana Natori Palomäki			
65 Kallio	-		0,100			on saanut palatsia, josta su-			
66 s*	0,2 1,230	0,020				oittauti:			
67 Niirunmaa	1,5 0,580	0,012				Pilttikivienty			
68 s*	1,5 0,270	0,040				Palomäki palatsassa			
69 Louhikko	0,5 1,120	0,088			115	Pilto	3 0,480	0,204	
70 Kangas	2 4,490	0,858			119	s*	3 0,240	0,112	
71 Nelko	2 0,260	0,052			120	s*	6 0,160	0,036	
72 Sue	2 0,300	0,036			121	s*	6 0,160	0,036	
73 Nelko	2 0,050	0,010			127	s*	6 0,420	0,252	
74 Kangas	2 3,370	0,478			128	s*	6 0,440	0,220	
75 Nelko	2 0,160	0,120			133	s*	6 1,710	1,021	
76 Kangas	2 0,220	0,040			134	s*	6 0,200	0,200	
77 s*	2 1,885	0,372			134	s*	6 1,320	0,348	
78 s*	2 0,210	0,042				Summa piltoja	5,740	3,027	
79 s*	2 0,100	0,020				Niityt			
80 s*	2 0,230	0,192				Palomäki palatsassa			
81 Sue	2 0,210	0,140			117	Niitty	3 0,160	0,048	
82 Kangas	2 0,750	0,181			138	Pannan	5 0,030	0,015	
83 s*	2 0,090	0,018			137	Niitty	2 0,230	0,030	
84 Kallio	-		0,030		158	s*	3 0,230	0,108	
85 Kangas	2 2,940	0,588				Niirunmaan palatsassa			
86 Nelko	2 0,110	0,020			111	Niitty	2	0,240	
87 s*	2 0,150	0,030				Summa niityt	1,240	0,309	
88 Kangas	2 1,700	0,340				Pilttikivipalatsassa			
88 s*	2 1,875	0,337				Palomäki palatsassa			

Luoto N:11288, sivu 3.

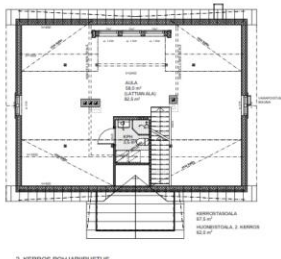
Ei lainvoimainen maanmittausasiakirja

PÄÄRAKENNUS

TAMPEREEN AMMATTIKORKEAKOULU

1. KERROS POHJAPIIRUSTUS

2. KERROS POHJAPIIRUSTUS

JÄKSIIVÄ KAAKKOON

JÄKSIIVÄ KÖLLISEEN

JÄKSIIVÄ LUOTEESEEN

JÄKSIIVÄ LÖUNÄMÄSEEN

- JÄKSIIVÄMATERIAALIT JA VÄRIT
- Korona-muho pellite matala pelti Kivi T 2515, musta
 - piipputiivis Tehtäväakvoodikartta T 7029 valkoinen
 - piipputiivis Tehtäväakvoodikartta T 7029 valkoinen
 - lavat, hiipälin otaakudet Maailla pöytä Tehtäväakvoodikartta T 7038 kerman
 - laturin karnit ja puittit maailla pöytä Tehtäväakvoodikartta T 700 valkoinen
 - lat maailla pöytä Tehtäväakvoodikartta T 704 laturin karnas
 - vetkät betoni
 - siikkytymät, kikkat maailla pelti te betoni, musta

PIIRUSTUKSET 1:100

AP 1 (suojatase alapohja kuituosa liitos)
 U=17 W/m²K
 - laatuosa 20 mm
 - rakennuspaperi
 - koristelevä 75 x 50 x 600
 - kannattajat 250 x 50 mm x 600
 rakennusolosuhteiden mukaan + sellulla 320 mm
 - tuulitehoeristys 25 mm
 - kannattajien alapohjan poikkien kannattajilla x 600
 - tuuletusrytmiä, tuuletusaukot 2 % siltien paino-astele
 - EPS 50 mm
 - sisätilat

AP 1 (suojatase alapohja mäkikälässä)
 U=17 W/m²K
 - laatuosa
 - seinätilat
 - tasotie
 - laatuosa 50 mm
 - väriä 15 mm
 - kannattajat 250 x 50 mm x 600
 rakennusolosuhteiden mukaan + sellulla 220 mm
 - tuulitehoeristys 25 mm
 - kannattajien alapohjan poikkien kannattajilla x 600
 - tuuletusrytmiä, tuuletusaukot 0,8 % siltien paino-astele
 - EPS 50 mm
 - sisätilat

US 1 (suojatase kuituosa liitos)
 U= -0,78 W/m²K
 - rakennuspaperi
 - laatuosa
 - laatuosa 150 mm
 - palkkijärjestelmä

US 1 (suojatase mäkikälässä)
 U=18 W/m²K
 - rakennuspaperi
 - laatuosa
 - laatuosa 150 mm
 - palkkijärjestelmä, kuituosa 22 mm
 - laatuosa 15 mm
 - laatuosa 15 mm
 - sisätilat

US 2 (suojatase kotti)
 U=28 W/m²K
 - rakennuspaperi
 - laatuosa
 - laatuosa 150 mm
 - palkkijärjestelmä
 - rakennuspaperi
 - laatuosa 150 mm
 - sisätilat

US 2 (suojatase kotti)
 U=28 W/m²K
 - rakennuspaperi
 - laatuosa
 - laatuosa 150 mm
 - palkkijärjestelmä
 - rakennuspaperi
 - laatuosa 150 mm
 - sisätilat

KOSTEUDENHALLINTA

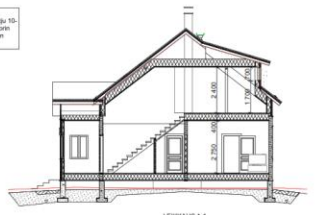
Rakennusolosuhteissa ilmoitetaan Kuvakirja 15- kummitilain käyttöön, kuituosaolosuhteiden määrittämiseksi kummitilain mukaisesti.

VP 1 + VK (suojatase + yläpohja)
 U=10,5 W/m²K
 - korona-muho pellite
 - korostelevä 75 x 50 x 600
 - väriä vesilattian kannattajat, seinätilat vahvistus rakennusolosuhteiden mukaan + sellulla 420 mm
 - laatuosa alapohjan eteen
 - höyrynsuojat
 - höyrynsuojat rakennusolosuhteiden mukaan
 - sisätilat 25 x 150 x 600
 - sisätilat

VP 1 + VK (suojatase + yläpohja)
 U=11 W/m²K
 - korona-muho pellite
 - korostelevä 75 x 50 x 600
 - väriä vesilattian kannattajat, seinätilat vahvistus rakennusolosuhteiden mukaan + sellulla 150 mm
 - laatuosa eteen yläpohjassa
 - sellulla 320 mm
 - höyrynsuojat
 - höyrynsuojat rakennusolosuhteiden mukaan
 - sisätilat 25 x 150 x 600
 - sisätilat

VP 1 (suojatase kuituosa liitos)
 - laatuosa 50 mm
 - rakennuspaperi
 - korostelevä 75 x 50 x 600
 - väriä kannattajat, seinätilat vahvistus rakennusolosuhteiden mukaan + eteen
 - rakennuspaperi
 - väriä laatuosa
 - väriä kattelevä

VP 2 (suojatase mäkikälässä)
 - laatuosa
 - väriä seinätilat
 - tasotie
 - laatuosa 80 mm, sellulla 1,80
 - väriä 15 mm
 - väriä kannattajat, seinätilat vahvistus rakennusolosuhteiden mukaan + eteen
 - rakennuspaperi
 - väriä laatuosa
 - väriä kattelevä

LEIKKAUS 1-1

— OLEMASSA OLEVA MAANPINNÄ
 — MUKATTU MAANPINNÄ

TOMENRITTEET:
 - Nyytymien kitiä käyttötilaiko eteenkään ja lähtien alikarnas suoritettiin.
 - Pääkarnas karnasissa laatuosa.
 - Etelässä karnasissa pöytä pöytä alikarnas kuituosa (jka kattelevätila)
 - Mäkikälän rakentaminen.
 - Tuliputkimus.
 Rakennuksen pituus on P3.
 Rakennus sisätilat ja jäsenkarnas.
 Rakennuksen eteenkään maastopöytä.
 Rakennus, UV- ja sähkötilat kitiä eteenkään suoritettiin mukaan.
 Rakennus, UV- ja sähkötilat kitiä eteenkään suoritettiin mukaan.
 Rakennus muutokset kitiä Suomen RAAM:ia arvotilla määrityksellä suoritettiin.

VALOKUVA PÄÄRAKENNUKSEN NYKYTILANTEESTA

HUANNKUNVAARAKENNUKSEN NYKYTILANTEESTA

HUANNKUNVAARAKENNUKSESTA KORJAUSTOMENREITTEEN JÄLKEEN

NAVETTA

TAMPEREEN AMMATTIKORKEAKOULU

JULKISIVU LÖUNÄISEEN

JULKISIVU LUOTEISEEN

JULKISIVU KOILLISEEN

JULKISIVU KAAKKOON

- JULKISIVUMATERIAALIT JA VÄRIT**
- Vesikate
Koneasennettu peltikate
maalattu pelti
Käyt. T 2115, musta
 - Ulkoseinä
Pyykkälevy
Tähtöis Tränemo punamultasäälipurainen
 - Ulkoseinä
TiS
purainen
 - Istut, ryöstöjän otausauteit
Maalattu puu
Tähtöis ulkovalkuri T 7038
harmaa
 - Istut, ryöstöjän otausauteit
Maalattu puu
Tähtöis ulkovalkuri T 7038
valkoinen
 - Ovi
maalattu puu
Tähtöis ulkovalkuri T 7048
tumman harmaa
 - seinä
betoni

PIIRUSTUKSET 1:100

POHJAPIIRUSTUS

LERIKKAUS 2-2

HAIKKINENKIVANAVETAN NYKYTILANTEESTA

- VK (uusi vesikate) rakennusurakoitsijan mukaan
- koneasennettävä
 - nostokorkeus 20 x 100 x 110 mm
 - seinät valkoinen karnattajet, seinäpöytä
 - sisätilat rakennusurakoitsijan mukaan
- AP 1 (uusi alapohja)
- betoni
- AP 1 (uusi alapohja autoille ja varastoi)
- konkreettilaattat rakennusurakoitsijan mukaan
 - betonivälly 150 mm, reunavahvistus
 - teräsrunko
 - EPS 200 mm
 - viivittynyt sappei +200 mm
 - suojalangan
 - perustama, kalliokivi seinä
- VP 1 (uusi välipohja)
- vanha laatta
 - seinät karnattajet ja silytöpurja
 - vanha kellopöytä
- US 1 (ikkunat)
- 2-kartanon tilaan 270 mm
- US 2 (vanha tarkkaant)
- ikkunat 22 mm
 - korkeus 150/100 mm
- US 3 (uusi ovi-ikkunat)
- ikkunat 22 mm
 - korkeus 100/100 mm
- US 3 (uusi pelti-oviseinä seinä EI 30)
- rakennusurakoitsijan mukaan
 - ikkunat 2x13 mm
 - joonanka 70x45 mm, k 600 mm • kinnitys
 - ikkunat 2x13 mm

- OLEMASSA OLEVA MAANPINTA
- MUKKATTU MAANPINTA

TOIMENPITEET:

- Navetan entinen kunnossuho muutetaan autohalliksi. Autohallin rakennusurakoitsijan mukaan seinä vesikate on saakka. Palo-oaustilou on seinän asennettain jalkoille.
- Rakennuksen tehdään tekninen tila mm. maallimolle.
- Rakennetta LV- ja sähkötyöt tehdään erillisen suunnitelman mukaan.
- Rakennuksen muutokset tehdään Suomen RakMK:ssa annettuja määräyksiä noudattaen.

HAIKKINENKIVANAVETAN NYKYTILANTEESTA

HAIKKINENKIVANAVETÄSTÄ KORJAUSTOIMENPITEIDEN JÄLKEEN

AITTA

TAMPEREEN AMMATTIKORKEAKOULU

TOMENPITEET:

- Aita kenghollin. Nosto n. 400 mm.
- Tekstin suoja.

Rakennuksen muutokset tehtäisiin Suomen RakMK:n asennus määräyksiä noudattaen.

VK (suoi vesikate) rakennusurakoitsijan mukaan konesuorapöytäkatte
 - nostokorkeus 25 x 100 x 110 mm
 - vaivat vesikaton kannattajat, tarvittaessa vahvistus rakennusurakoitsijan mukaan

AP 1 (suoi alaportti) rakennusurakoitsijan mukaan
 - leveys 50 mm
 - rakennuspaperi
 - kankiätkä 70 x 90 x 800
 - kannattajat 250 x 50 mm k 600
 rakennusurakoitsijan mukaan
 - huokosen kulkulevy 25 mm
 - kannattajien alapinnan peittävä kannattajatuulet k 600
 - katekivinä ryöstökätkä
 - EPS 50 mm
 - vesitiivisyys
 - perustama, kalfitus sabaajiin

US 1 (vaivat liiviseinä)
 - laita 150 mm

US 2 (vaivat ränkäseinä)
 - laita 150 mm
 - pystyvuodot

PIRUSTUKSET 1:100

JULKISIVUMATERIAALIT JA -VÄRIT

- 1 Vesikate Konesuorapöytä pöytäkatte maalattu jalki Kivi T 2015, musta
- 2 Ulkoseinä Jalki Tektroa Transero punamultamaali pinnoitteen
- 3 Ulkoseinä Jalki Tektroa Transero punamultamaali pinnoitteen
- 4 Ikkun. Ikkunän tilatilaus Maalattu jalki Tektroa alumiinilukitus T 7038 harnas
- 5 Ikkunan karni ja puulatt maalattu jalki Tektroa alumiinilukitus T 700 valkoinen
- 6 Ovi maalattu jalki Tektroa Transero punamultamaali pinnoitteen
- 7 sekkä karnimäki

POHAPIIRUSTUS

LEIKKAUS 3-3

JULKISIVU LÖUNÄSEEN

JULKISIVU LUOTESSEEN

JULKISIVU KÖLLISEEN

JULKISIVU KARKKIOON

HAUNNENKIVAJAATAN NYKYTILANTEESTA

HAUNNENKIVAJAATAN KOKOJÄSTÖMENPITEIDEN JÄLKEEN

SAUNA

VK (suoi vesikate) rakennusurakoitsijan mukaan konesuorapöytäkatte
 - nostokorkeus 25 x 100 x 110 mm
 - vaivat vesikaton kannattajat, tarvittaessa vahvistus rakennusurakoitsijan mukaan

AP 1 (vaivat alaportti)
 - leveys 50 mm

AP 2 (suoi liiviseinä) rakennusurakoitsijan mukaan
 - Lattiatuulet ohituskuu 28 x 120, alkuosalle peitelevy 28-2x143 mm jalki kankiätkä 40 x 60 mm
 rakennusurakoitsijan mukaan
 - huokosen kulkulevy 25 mm
 - kannattajien alapinnan peittävä kannattajatuulet k 600
 - katekivinä ryöstökätkä
 - perustama, kalfitus sabaajiin

VP 1 (vaivat väliportti)
 - laita
 - vaivat kannattajat ja lämpöportti
 - vaivat kalfituspöytä

US 1 (vaivat liiviseinä)
 - laita 150 mm

US 2 (vaivat ränkäseinä)
 - kankiätkä 100 mm
 - ränkäruutu 100 mm

TOMENPITEET:

- Saunan karni ja pöytäkatte maalattua ja kankiätkä muovataan uudelleen.
- Parille rakennetaan uudet ikkunat
- Saunan kankiätkäryöstökätkä alennetaan tasalle.
- Kalkitusuuseen uudet lauteet

PIRUSTUKSET 1:100

JULKISIVUMATERIAALIT JA -VÄRIT

- 1 Vesikate konesuorapöytäkatte järkevällä
- 2 Ulkoseinä Pystyvuodot Tektroa Transero punamultamaali pinnoitteen
- 3 Ulkoseinä Jalki Tektroa Transero punamultamaali pinnoitteen
- 4 Ikkun. Ikkunän tilatilaus Maalattu jalki Tektroa alumiinilukitus T 7038 harnas
- 5 Ikkunan karni ja puulatt maalattu jalki Tektroa alumiinilukitus T 706 karnian harnas
- 6 Ovi maalattu jalki Tektroa alumiinilukitus T 706 karnian harnas
- 7 sekkä harnas

1. KERROS POHAPIIRUSTUS

PARVEN POHAPIIRUSTUS

LEIKKAUS 4-4

JULKISIVU ETEÄÄN

JULKISIVU LÄNTSEEN

JULKISIVU POHJOISEEN

JULKISIVU ITÄÄN

HAUNNENKIVAJAASAN NYKYTILANTEESTA

HAUNNENKIVAJAASAN KOKOJÄSTÖMENPITEIDEN JÄLKEEN